

In dit nummer:

- 23 Geef wat jij beveelt!
H. de Jong
- 24 Meditatief bijbellezen
A. v.d. Dussen
- 26 Een knuffel of een pak slaag
H. Algra
- 28 Wegens zegen verlengd
H. Algra
- 30 Gods heerlijkheid zien
D. Holwerda
- 33 De Celestijnse belofte
Filip van As
- 35 De vogel
J. Westerkamp-Stegeman
- 36 Ex Libris:
Kinderen met handicaps
T. Hoekstra

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Gefopt!

jongeren acteurs waren. Door deze kunstgreep probeerden de programmamakers situaties uit de werkelijkheid duidelijk te maken aan de kijkers, of een gesprek over de gespeelde problematiek op gang te laten komen. Het drama was hier ondergeschikt aan de werkelijkheid.

Nu is er dus het quasi-realistische docudrama. Een voorbeeld is het programma *30 minuten* (VPRO) van Arjan Ederveen. Wederom in een documentaire-vorm gesprekken met mensen. Je denkt dat het realistisch is, totdat blijkt dat je gefopt bent... Het vormt een perfecte parodie op de stijl van de documentaire. Wat echt lijkt, blijkt niet echt te zijn en dat wordt je als kijker goed ingewreven.

Hyper

Dat is filmisch interessant. Ook stelt het kritische vragen aan de televisiekijker. Blijkbaar kunnen we niet zomaar geloven wat we op tv zien.

De werkelijkheid heeft de diepte van een beeldscherm

Dat is iets wat niet onbelangrijk is in een tijd waarin juist de televisie vaak de autoriteit is („Ja maar, ik heb het zelf op CNN gezien...”). Beelden zijn haast reëler dan de werkelijkheid zelf geworden, aldus de Franse denker Baudrillard. Hij noemt het de hyper-reëler. Filosoof Gerrit du Preez vraagt zich in een artikel terecht af: 'Has reality become only screen-deep?'. Zelfs in de meest objectieve documentaire maakt de filmmaker in zijn of haar 'framing' (dat

wat getoond wordt) persoonlijke keuzes. Dat vergeten nogal wat kijkers wel eens. Wat er is te zien, is misschien wel waar, maar dan eenzijdig-waar en doet daarmee niet echt recht aan de werkelijkheid. Zo gezien juich ik de filmische experimenten van Ederveen en anderen toe.

Namaak

Er is echter een andere kant aan dit verhaal. En dat is de vraag naar de werkelijkheid zelf. Of een stapje verder – naar de vraag of er wel iets als waarheid bestaat. „Alleen namaak kan onze zucht naar authenticiteit nog bevredigen”, zegt Baudrillard. Juist omdat de werkelijkheid slechts de diepte van het beeldscherm heeft gekregen, voldoet die niet meer en maken mensen zich een eigen werkelijkheid. Paulus schreef aan Timotheüs over een tijd waarin mensen naar hun eigen zinnen leraars zullen uitkiezen, niet naar waarheid zullen luisteren, maar zich naar verdichtsels zullen keren. Dat is heel wat. Iets daarvan zien we echter in een ontwikkeling in onze tijd waarin nep geprefereerd wordt boven waarheid. Waar fantasieën over een *virtual reality* het leven in *real life* verdringen.

Een van de dingen die in de popcultuur zo schrijnend nodig zijn, zijn mensen die – zonder zelf volmaakt te zijn – anderen laten zien wat leven is. Mensen die weten hoe ons leven door de Schepper bedoeld is en die niet de moeiten en de pijn weg schreeuwen of verdringen, maar vanuit het vernieuwde leven dat God geeft, als een oase voor anderen mogen zijn. Ondertussen kijk ik met plezier uit naar het volgende stukje mockumentary. Wees gewaarschuwd!

T. Ramaker is medewerker van l'Abri-Nederland

Timon Ramaker, Eck en Wiel

Reality-tv was de tv-hit van vorig jaar. Situaties uit het echte leven, bij voorkeur gewelddadig of sentimenteel, moesten de kijker amuseren. Nu is er een nieuwe trend: het quasi-realistische docudrama, ook wel genoemd: de nepdocumentaire of de mockumentary. Denk je als kijker dat je naar een documentaire gekeken hebt, blijkt dat je bij de neus genomen bent. De grenzen tussen werkelijkheid en fictie zijn verder aan het vervagen...

Het *International Documentary Film-festival Amsterdam* dat van 28 november tot en met 5 december gehouden werd, vertoonde vele nepdocu's. Ook het aanstaande *International Filmfestival Rotterdam* (29 januari-9 februari) heeft in het deelprogramma *Fake* veel aandacht voor mockumentaries. Een begripsverheldering: docudrama is een genre dat eind jaren tachtig opgang deed. Vooral serieuze omroepen als de IKON en de VARA hadden hier patent op. Je zag een documentaire over bijvoorbeeld jeugdcriminaliteit, waarin er met jongeren gepraat werd en zij in hun dagelijkse leven gefilmd werden. De aftiteling vermeldde echter dat deze

Veertiendaagse uitgave van de
gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-620476
Telefax: 0513-627036.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Groenoord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn.
Telef./telefax 0172-445872.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts per 31
december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechthzienden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.

Opgave: telefoon 0513-620476; tele-
fax: 0513-627036; E-mail:
kmuller@epsilon.nl

31 jan. -

1 febr. Ned. geref. Studentencon-
ferentie, Wittenberg, Zeist;
info: Machteld Bottinga,
tel. 071-5142972

5 april Opbouw-dag te Utrecht

19 april Regionale Ontmoetings-
dag CG-NG te Hoogeveen
12 juni Uiterste inzenddatum Lan-
delijke Vergadering 1998

7 maart '98 Opening Landelijke Verga-
dering 1998

Opbouw-regiocorrespondenten

Regio Amsterdam-Haarlem: J. Koster, Corn. Dirkszlaan 133, 1141 XZ Monniken-
dam, tel. 0299-651882

Regio Den Haag: A. Hartkamp, Groenoord 92, 2401 AG Alphen aan
den Rijn, tel. 0172-445872

Regio Noord-Nederland: E. Kole-Mollema, Kemphaanstraat 33,
8446 GS Heerenveen, tel. 0513-624478

Regio Utrecht: F. Vonk, Rietland 9, 3621 GZ Breukelen, tel.
0346-263460

Geef wat Gij beveelt!

Overdenking bij de avondmaalsviering over Psalm 27:8a (St. Vert.): „Tot U zegt mijn hart: Zoekt mijn aangezicht!”

H. de Jong, Zeist

Het is een opmerkelijk woord uit Psalm 27 dat we nu voor ons genomen hebben. Je kunt er raar tegenaan kijken: Wat staat daar nu toch? „Van Uwentwege zegt mijn hart: Zoekt mijn aangezicht”? De Statenvertaling heeft het nog sterker (en ook juister!): „Tot U zegt mijn hart: Zoekt mijn aangezicht”.

Als je over zo'n zin nadenkt (Hoe vaak doen we dat? Dat we over zinnen met bekende klanken goed nadenken?) dan moet je toch haast zeggen dat dit ongerijmd, dat dit de omgekeerde wereld is? Logischer immers zou het zijn als er stond: „Gij (o God) zegt tot mijn hart: Zoekt mijn aangezicht”. En dan zou hier dus te lezen staan dat de Heilige tot mij zo goed als tot alle mensen (het meervoud *zoekt* wordt gebruikt!) de oproep laat uitgaan dat we Hem moeten zoeken, dat we uit moeten gaan tot de ontmoeting met Hem. De *persoonlijke* ontmoeting, wel te verstaan, want dat is de betekenis van het aangezicht. De hele bijbel, kunnen wij zeggen, staat vol van die oproep. Maar hier in dit psalmwoord staat het dus omgekeerd, dat mijn hart tot de Here God zegt: Zoekt mijn aangezicht. Dat kan toch niet? Daar is toch geen zinnige betekenis aan te verbinden? Het is toch alleen God zelf die kan zeggen: Zoekt mijn aangezicht? Het is dan ook geen wonder dat velen gedacht hebben aan een fout in de tekstoverlevering. De bijbel is nu eenmaal in vroeger tijd door vele, vele handen gegaan en is van generatie op generatie overgeschreven. Daar zijn natuurlijk fouten bij gemaakt. Als u zag hoeveel, dan zou u schrikken. Dat is een schrik waar alle beginnende theologen doorheen moeten, zoals alle beginnende artsen bij de ziektenleer heen moeten door de gedachte dat ze van alles mankeren. Dat valt bij nader toezien wel mee, met die ziektes zowel als met dat tekstbederf. Voor het overgrote deel gaat het in de oude handschriften van de bijbel om spellingsfoutjes. Maar soms loopt er iets serieuzers tussendoor. En zo heeft men dus ook bij dit psalmwoord aan een vergissing van de

overschrijvers gedacht. Toch moet je daar voorzichtig mee zijn. Je kunt bij alles wat opvallend en ongewoon is wel gaan denken dat het een verschrijving van deze of gene is. Dan duurt het niet lang meer of je schrijft als uitlegger je eigen bijbel. De bijbel is een heel bijzonder boek. Daar staan een hoop onverwachte dingen in. En dat onverwachte en ongedachte, dat moet je een kans geven. En aan God die de eigenlijke ingever van de bijbel is, vragen of wat er staat je duidelijk mag worden. Daarom moet de uitlegger een biddend mens zijn. Het kan niet zonder, zeg ik uit eigen ervaring.

Wat staat hier dan en hoe lezen wij? Nu, die omkering waar ik het over had, die is opzettelijk. Inderdaad, het is waar dat het God de Here is die tegen ons mensen gezegd heeft en zegt: Zoekt

Want hoe arm zouden wij zijn als wij van de Here niets anders kenden dan zijn oproep om Hem te zoeken!

mijn aangezicht! Onze dichter kent die oproep. Hij beaamt hem ook van binnen. Dat is de reden dat hij over zijn hart spreekt en dat hij in de laatste regel van ons vers zegt: „Ik zoek uw aangezicht, HERE...” Met zijn hart erkent hij, dat wil zeggen: hartelijk beaamt hij dat de Here met die oproep gelijk heeft, in zijn recht staat. Zijn verlangen gaat er ook naar uit dat hij de Here ontmoeten mag. Hij laat het zich daarom zeggen. Maar wat doet hij nu in dat vreemde tekstwoord? Wel, hij kaatst biddend die oproep van God naar God terug: „Tot U zegt mijn hart: Zoekt mijn aangezicht”. Gij hebt het weliswaar eerst tot mijn hart gezegd, maar nu zegt mijn hart het tot U. Nu breng ik die oproep van U bij U terug. Dus: Met wat hij als *gebed* van God verstaan heeft en hartelijk beaamt heeft, gaat hij nu in het *gebed* naar de Here terug. Geef wat Gij beveelt, Here!, zegt hij daarmee. Dit is naar de kerkvader Augustinus die dat gebed ook kende: Da quod iubes et iube quos vis,

Geef, Here, wat Gij beveelt en beveel dan maar wat Gij wilt!

Want hoe arm zouden wij zijn als wij van de Here niets anders kenden dan zijn oproep om Hem te zoeken! Zouden wij Hem dan wel vinden? Staan we daarvoor onszelf niet teveel in de weg? Zitten wij daarvoor niet tezeer in de windsels van ons eigen ik verstrengeld? Gelukkig doet de Here meer dan dat Hij ons oproept Hem te zoeken. Hij laat zich ook vinden. „Zoekt de HERE terwijl Hij zich laat vinden en roept Hem aan terwijl Hij nabij is”, zegt de profeet Jesaja (55:6). Daar hebben wij het woord vindenstijd vandaan. Het is vindenstijd, wij leven in het heden der genade, de Here heeft zichzelf aan ons geopenbaard. Dat er dan toch van een zoeken van Hem blijft gesproken worden, door heel de bijbel heen, dat komt door onszelf. „Uw ongerechtigheden zijn het die scheiding brengen tussen u en uw God en uw zonden zijn het die zijn aangezicht voor u verborgen houden”, zegt dezelfde Jesaja verderop (Jesaja 59:2). Zo staat het met ons. Maar wat de Here zelf betreft, Hij speelt geen verstoppertje met ons, in tegendeel, „Hij verlangt ernaar u genadig te zijn”, om de profeet Jesaja voor de derde maal aan te halen (Jesaja 30:18). En dáár doet nu de psalmist een beroep op. Hij geeft het gebod om Gods aangezicht te zoeken in het gebed terug aan de Here, met de vraag: Doe er uw Geest bij, Here God, doe er uw Geest bij! Laat ons met het gebod niet alleen! Spreek het niet alleen vanaf de Sinai, maar herhaal het op Pinksteren!

En mèt dat, voelt de psalmist zo bidt om Gods Geest, voelt hij zich ook verhoord en gaat hij meteen in groot geloofsvrouwen verder: „Ik zoek uw aangezicht, HERE. Verberg uw aangezicht niet voor mij, wijs uw knecht niet af in toorn. Gij waart mijn hulp...” Als wij het gebod in het gebed aan God teruggeven, dan laat de Here ons niet met lege handen staan. Dan schiet Hij te hulp. Zoekt mijn aangezicht!, zegt de Here God, verlang en tracht naar de persoonlijke ontmoeting met Mij! Daarin is de vervulling van je leven gelegen. Maar wat Hij zo beveelt, dat geeft Hij ook. Moge Hij het geven! Eerst bevelen en dan geven, ook in deze avondmaalsdienst!

Meditatief bijbellezen

A. van der Dussen, Eindhoven

Stel, lezer(es), u zit aan tafel. U hebt er een half uur voor uitgetrokken om u op God te richten. Rondom u heerst diepe rust. Het is niet de tijd van de dag om telefoontjes te verwachten. Voor u ligt een bijbel. Maar u weet niet goed hoe u verder moet. Misschien dat dan dit artikel u iets te bieden heeft...

Grommen, kirren en mediteren...

In Psalm 1:2 is sprake van het 'overpeinzen' van Gods wet bij dag en bij nacht. In de oude latijnse vertaling van het Oude Testament is dat 'overpeinzen' weergegeven met 'meditari', waarin ons woord 'mediteren' is terug te vinden. Hetzelfde werkwoord komt voor in Jesaja 31:4 en 38:14, waar het slaat op het geluid dat respectievelijk leeuwen en duiven maken. Dat lijkt vreemd, omdat die dieren ons niet als eerste indruk geven dat zij zo mediterend zijn ingesteld. Toch zegt de gebruikelijke vertaling 'grommen' en 'kirren' iets over dat 'overpeinzen': zoals een leeuw ingehouden klanken voortbrengt wanneer hij zijn prooi aan het verslinden is, en het gekir van een duif zo'n zwak geluid is, zo prevelt de man van psalm 1 zachtjes de woorden die hij leest in Gods wet. In oude tijden was men namelijk niet gewoon geluidloos te lezen; ook als er nie-

mand anders aanwezig was om te luisteren, sprak men over het algemeen de woorden die men las half-luid uit. Daarin ligt een eerste praktische aanwijzing voor het 'mediteren' over een bijbelgedeelte: het is zinvol, om de desbetreffende verzen niet helemaal geluidloos te lezen. Het half-luid prevelen dient namelijk de concentratie: je gedachten dwalen minder gemakkelijk af wanneer je de tekst aan jezelf voorleest. Waar lettertekens worden omgezet in klanken, komen woorden weer tot leven en wordt een beroep gedaan op het zintuig van het gehoor: je hoort jezelf praten. Of nee – je hoort een Ander praten. Want dat is nu juist de zin van bijbellezen: om niet met jezelf en je gedachten alleen te blijven, maar toegesproken te worden door iemand van buiten, die je aandacht vraagt omdat Hij je iets te zeggen heeft. Hiermee is het essentiële verschil gegeven tussen oosterse meditatie en het overpeinzen van de Heilige Schrift. In het Oosten keert de

half-luid prevelen dient de concentratie

meditatieve mens zich in zichzelf, om diep in zichzelf de goddelijke stem te horen. Een mens die Jezus Christus toebehoort zoekt zijn heil buiten zichzelf, en daarom slaat hij om God te ontmoeten de bijbel open. Juist door zacht-hardop bijbel te lezen maak je aan jezelf duidelijk: nu wordt de cirkel van mijn *gedachten* doorbroken – er klinken *woorden*, zodat ik te *luisteren* heb!

Niet over jezelf heen springen

Dat betekent niet dat een mens die Gods woord overpeinst uit zichzelf stapt, en zijn eigen gedachten en gevoelens probeert uit te schakelen. Kenmerkend voor zo'n stil moment van ontmoeting met God is immers, dat je jezelf niet ontloopt, maar voor zijn aangezicht gaat staan zoals je bent. Wie luistert naar God, richt zich niet op onpersoonlijke informatie die buiten hem of haar om gaat, maar verwacht een boodschap te ontvangen die voor hem of haar persoonlijk van belang is. Zo onderscheidt het 'meditatief' bijbellezen zich van een louter rationele ontleding van een tekst. Bij

dat laatste blijft de persoon van de lezer buiten beeld. Woorden en zinnen worden verklaard; de samenhang met andere bijbelgedeeltes wordt nagegaan; de bedoeling van de schrijver wordt gereconstrueerd en zo mogelijk wordt licht geworpen op de situatie waarin zijn eerste lezers zich bevonden. Dat alles is heel nuttig om bijbelwoorden te begrijpen. Maar zolang de huidige lezer over zichzelf heen springt, houdt zijn bezig zijn met de tekst iets vlaks, iets koels. Daarom ervaren deelnemers aan een bijbelkring het vaak als onbevredigend, wanneer er niet meer wordt gedaan dan driftig discussiëren over de juiste betekenis van een bijbelgedeelte. Zij verlangen naar een *persoonlijker* proces, waarin onthuld wordt hoe de desbetreffende bijbelwoorden op henzelf slaan. Zo is er dan ook een nieuwe trend in bijbelstudie-clubs waar te nemen: gedetailleerd onderzoek naar dat wat er nu precies staat wordt minder populair; mensen ontdekken dat het fijn is om uit te wisselen wat zij zelf aan een bepaalde tekst hebben. Aan de ene kant is dat winst: bijbelstudie verloopt op die manier veel persoonlijker. Aan de andere kant dreigt er verlies: voor je het weet worden teksten alleen nog maar gebruikt om religieuze ervaringen aan elkaar door te geven. Bijbelwoorden functioneren dan niet meer als dragers van een boodschap die van buiten komt, maar als 'trefwoorden' waarmee je voor anderen kunt aanduiden wie en wat God voor jou is. Het kan heel verrijkend zijn om zo met medechristenen in gesprek te zijn, maar op den duur is ook dat weer onbevredigend: het wordt dan toch weer een gesloten kring, waarin aan het totaal van religieuze belevingen niets wordt toegevoegd.

Herkauwen

Meditatief bijbellezen heeft het allebei: men is zich van zichzelf bewust om zo bijbelwoorden op zichzelf te kunnen betrekken, maar stelt zich daarbij open voor God en tast daarom de gelezen woorden zorgvuldig naar hun oorspronkelijke betekenis af. De grote vraag is alleen: hoe doe je dat? Het is een prachtige en verheven doelstelling, om in een stil moment woorden van God tot je door te laten dringen, maar wat valt het in de praktijk tegen om dat doel te bereiken. Zeker bijbel-

Foto: Archief ND

woorden die we al eindeloos vaak gehoord hebben, of die ons onbegrijpelijk of nietszeggend in de oren klinken, lijken maar heel weinig bij ons te kunnen losmaken. Dat is niet alleen de ervaring van Opbouw-lezers en de studenten van Bonhoeffer; zolang als mensen zich op meditatief bijbellezen hebben toegelegd, zijn zij op dat probleem gestuit. Die verlegenheid bracht hen er evenwel toe naar middelen te zoeken om tot een werkelijk vruchtbare overpeinzing te komen. Met name door kloosterlingen is daar veel over nagedacht, met als gevolg dat vanuit die traditie waardevolle handreikingen worden gedaan aan christenen die ernaar verlangen om God in zijn woord te ontmoeten. Zelfs Luther, die toch heel rigoureus met het kloosterleven heeft gebroken, heeft blijvend zijn winst gedaan met de ervaring in meditatie die hij als monnik had opgedaan. Zo sluit hij nauw aan bij wat men in de Middeleeuwen de 'ruminatio' is gaan noemen. Die latijnse term klinkt weliswaar gewichtig en gewijd, maar verwijst naar iets heel prozaïsch, en wel naar de koeienbek die aan het 'herkauwen' is... Op het eerste gezicht heeft mediteren nog minder te maken met herkauwen dan met grommen en kirren, maar er wordt een verband zichtbaar als de bijbelse vergelijking van de woorden van God met voedsel erbij betrokken wordt. Denk bijvoorbeeld aan de beeldspraak van Jeremia 15:16 ('Gods woorden opeten'), maar ook aan Psalm 119:103. Hier worden de woorden van God met honing vergeleken: om ze recht te doen heb je als het ware het zintuig van de smaak nodig. Een bijbellezer is als een fijnproever: hij neemt het desbetreffende woord van God in de mond, zuigt eraan, neemt nog een hapje, en geniet... Met het motief van het 'herkauwen' heeft men vooral twee dingen tot uitdrukking willen brengen: in de eerste plaats dat bij het 'proeven' van bijbelwoorden het heel belangrijk is om ze voortdurend te herhalen, en in de tweede plaats dat alleen kleine stukjes goed te verteren zijn. Wat het herhalen betreft: tot de grootste vijanden van het overwegen van Gods woorden behoren de haast en de vluchtigheid. Een mens moet niet denken dat hij 'even snel' een boodschap van God tot zich door kan laten dringen. Daarvoor is tijd nodig, veel tijd. Het is nodig om een tekst aandachtig te proeven en te keuren, en dan nog eens, en dan nog eens... Alleen op die manier zal het desbetreffende bijbelwoord zich een weg kunnen banen in

ons onrustige en verwarde hart. Van daar dat Bonhoeffer zijn studenten gedurende een week lang elke dag over dezelfde tekst liet mediteren. Daarin was hij niet de eerste: ook Luther beval de mensen aan een hele week met een en hetzelfde bijbelwoord bezig te zijn. Het is duidelijk dat die manier van bijbellezen om meer vraagt dan om het pure 'begrijpen'. Alleen wanneer je je erin oefent om jezelf te confronteren met de gelezen tekst, gebeurt er wat tijdens dat proces van 'herkauwen'. En wat betreft de aanbeveling om vooral kleine stukjes te lezen: daarmee beoogt men 'diepte-werking'. Wanneer je hele hoofdstukken tegelijk tot je wil nemen, ben je vooral breed bezig. De concentratie op kleine tekst-eenheden bepaalt een mens bij één specifiek thema, dat dan ook echt kan bezinken. Voor Luther was het overigens duidelijk dat het niet om een keuze gaat tussen 'breed' en 'diep': je moet

een bijbellezer is als een fijnproever

het allebei doen! Zelf las hij twee keer per jaar de hele bijbel door; dat houdt een gemiddelde in van zo'n 8 hoofdstukken per dag! Tegelijk stelde hij voor om een week lang één enkel gebod van God te overpeinzen, of een bede van het Onze Vader, of een psalmvers. Het vruchtbare van de combinatie van die twee manieren van bijbellezen is natuurlijk, dat de ene de andere ten goede komt. Als je met de bijbel in zijn breedte vertrouwd raakt, zul je de verbanden gaan zien waarin bijvoorbeeld die ene bede van het Onze Vader past en er dus veel meer kunnen uithalen. Er ontstaat als het ware een klankbord dat aan die ene kleine teksteenheid een heel diepe klank verleent. Zo gezien is het alleen zinvol om gericht met één enkele tekst bezig te zijn, als je veel bijbelkennis hebt! Heel functioneel is dan ook het internationale bijbelles-rooster dat de Evangelische Broedergemeente jaarlijks publiceert. Bij een vast 'Woord voor de week' (voor de week van 26 januari t/m 1 februari is dat Daniël 9:18: Niet op grond van onze gerechtigheden storten wij onze smeekbeden voor u uit, maar op grond van uw grote barmhartigheden) staan voor elke dag bijbelgedeeltes genoteerd die als 'klankbord' dienst kunnen doen (in de genoemde week zijn dat resp. I

Corinthiërs 9:24-27; I Samuël 15:35b-16:13; Filippiëzen 1:27-30; Genesis 6:9-22; I Corinthiërs 3:5-10; Mattheüs 10:40-42 en Maleachi 3:13-4:2a). Daarnaast biedt dit rooster een Woord voor het jaar aan (voor 1997 Lucas 9:25: Jezus Christus zegt: Wat baat het een mens, als hij de gehele wereld wint, maar zichzelf verliest of zelf schade lijdt?), een Woord voor de maand, en voor elke dag twee op elkaar betrokken dagteksten, een uit het Oude en een uit het Nieuwe Testament.

Voor andre stemmen doof

Boeiend is wat de Evangelische Broedergemeente – in aansluiting aan de genoemde 'jaartekst' – schrijft *ter inleiding* op haar 'Dagtekstenboekje': „Het is van levensbelang, van belang voor ons leven, door welke woorden en gedachten wij ons laten leiden. Wat 's ochtends al tot ons oog, oor en hart doordringt, hetzij opbouwend of vernietigend, bepaalt mede de winst of het verlies aan het eind van de dag.” Daaruit spreekt de ervaring die men in de lange meditatieve traditie van de kerk heeft opgedaan: de overpeinzing van Gods woorden heeft een heilzame uitwerking op de menselijke geest. Vergelijk wat Luther schrijft in de inleiding op zijn Grote Catechismus: „Het helpt bovenmate krachtig tegen de duivel, de wereld, het vlees en alle kwade gedachten, indien men met Gods Woord omgaat, daarover spreekt en peinst, zoals ook Psalm 1 zalig prijst, wie 'bij dag en bij nacht de Wet van God overpeinst'.” Onder Gods zegen heeft de intensieve omgang met zijn boodschap werkelijk bevrijdende kracht: je komt op andere gedachten; je raakt van lieverlee meer vertrouwd met God en zijn wil; je wordt bepaald bij het 'ene nodige' (Lucas 10:42); je krijgt al scherper oog voor de vervreemding van God, zoals die zich doet gelden in deze wereld en in je eigen leven; je wordt gemotiveerd om tegen het kwaad te strijden; je leert bidden; je vindt rust. God wil die stille uren van meditatief bijbellezen zegenen met dat waarvan gezang 326:2 zingt:

*God opent hart en oren,
opdat wij in geloof
zijn roepstem zouden horen,
voor andre stemmen doof.
Gods woord gordt mensen aan,
om zonder te versagen
het smalle pad te gaan
en stil het kruis te dragen
achter hun Heiland aan.*

Een knuffel of een pak slaag?

H. Algra, Den Helder

Rechtzaken worden tegenwoordig in de pers breed uitgemeeten. Soms zitten de media zó bovenop het nieuws, dat het lijkt alsof zij de bevoegdheid hebben om de strafmaat te bepalen.

Dat de publieke opinie een rol speelt in de bepaling van de zwaarte van de straf is op zichzelf niet vreemd. In de ene cultuur kijkt men nu eenmaal anders tegen een misdrijf aan dan in de andere cultuur. Ook kan de strafmaat in de loop van de tijd veranderen. Het feit dat de media zó'n grote invloed hebben op de publieke opinie lijkt echter een nieuwe en ongewenste ontwikkeling. Zo zien we dat mensen door de pers en de publieke opinie al veroordeeld zijn, voordat justitie tot een onafhankelijk oordeel kon komen.

To hug or to slug?

Volgens de Amerikaanse psychiater Dr. S.C. Mitchell speelt de discussie over de strafmaat in het Amerikaanse publieke opinie een grote rol. Voor- en tegenstanders van zware straffen kun je vatten onder de noemer: *'to hug or to slug?'* Oftewel: een knuffel of een pak slaag?

Het betoog van Dr. Mitchell was een complete verrassing tijdens een internationaal congres over ernstige agressie bij verstandelijk gehandicapten (Amsterdam, november 1996). Na allerlei sprekers met een sociologisch of psychologisch getint betoog betrad een spreker het podium, die meteen van wal stak met de geschiedenis van Jona. In die geschiedenis zien we, aldus Mitchell, de twee elementen terug: de straffende Jona en de vergevende God. Jona wilde straffen, maar God nam – bij wijze van spreken – mensen en vee in Ninevé op schoot. God laat zien dat er zelfs voor het volk van Ninevé genade is. Het is een boodschap die de profeet allerminst bevalt.

Van genezing tot louter straf

In de Amerikaanse geschiedenis zie je, aldus Mitchell, een golfbeweging in het denken over de bedoeling van straf. Hij noemde met instemming zijn voorvaders, de Quakers, die veel invloed hadden op de Amerikaanse

samenleving. Zij wilden misdadigers tijdelijk buiten de maatschappij plaatsen, maar dan niet als straf. Hun motto: geef de dader van het onrecht een plek waar hij zijn daden kan overdenken; hij krijgt er de tijd om te zoeken naar nieuwe oplossingen in zijn leven. Men verwachtte van deze afzondering een *helend* effect. Later werden de accenten in de Amerikaanse samenleving anders gelegd: het kwaad moest gewroken worden! Daarmee verdween het genezende effect van de straf steeds meer naar de achtergrond. Het gevolg was, aldus Mitchell, dat er ook steeds meer gevangenis gebouwd werden. Wie uit de gevangenis ontslagen werd, kwam er later vaak terug, omdat hij

Kleine vergrijpen zijn een schreeuw om hulp

geen nieuwe oplossingen geleerd had. De gevangenen werden de *draaideur-patiënten* van justitie.

TV-rechtspraak

Mitchell toonde zich weinig optimistisch over de huidige Amerikaanse samenleving. Het televisie-kijkend publiek reageert op bijna hysterisch op het geweld in de samenleving. Vanuit de TV-stoel groeit het idee: wij zijn goed en zij zijn slecht. De opinie neigt naar steeds zwaardere straffen, mede om eigen schuld en schaamte te onderdrukken. Men vindt dan ook altijd wel een zondebok: illegale vreemdelingen, zwarte mensen, drugsverslaafden, soms ook homo's. Het risico bestaat dat wie de beste papieren en de beste PR heeft, daarmee ook de meeste kans heeft om een veroordeling te ontlopen. In dit verband noemde Mitchell de zaak Simpson symptomatisch voor het Amerikaanse rechtsbestel. Maandenlang verschenen de rechtzaken *live* op televisie. De vraag dringt zich op in hoeverre Simpson daarmee meer kans had om gevangenisstraf te ontlopen dan een immigrant in een New Yorks' getto.

Verstandelijk gehandicapten in de gevangenis

Wat heeft het voorgaande nu met verstandelijk gehandicapten te maken? Uit onderzoek blijkt dat enige tijd gele-

den 10% tot 40% (afhankelijk van de staat) van de gevangenisbevolking in de USA verstandelijk gehandicapt was. Natuurlijk moeten we hierbij niet denken aan diepzwakzinnigen, maar aan licht verstandelijk gehandicapten. Deze mensen hebben het vaak moeilijk in de samenleving; ze moeten op hun tenen lopen om het vol te houden. Als je dan ook nog in een getto woont, in een gebroken gezin opgroeit en lid bent van een minderheidsgroep is het perspectief nog minder rooskleurig. Vaak is niet bekend hoe en waar men hulp kan vragen. Bovendien is er fors bezuinigd op de zorg, waardoor veel verstandelijk gehandicapten en psychiatrische patiënten op straat zwerfen. Ze worden gemakkelijk 'misbruikt' ten behoeve van criminele activiteiten (bijv. het ophalen en wegbrengen van drugs). Vaak hebben deze verstandelijk gehandicapten over zichzelf vaak al het beeld opgebouwd dat alles toch mislukt: ze komen dus ook nauwelijks voor zichzelf op. Een man die ter dood was veroordeeld had zelfs nog nooit een advocaat persoonlijk gesproken... Overigens is inmiddels het aantal verstandelijk gehandicapten in de Amerikaanse gevangenis, dankzij een betere *'screening'*, sterk gedaald.

Straffen of iets leren?

Het strafmodel heeft, aldus Mitchell, in de geschiedenis bewezen dat het minder goed werkt dan een *rehabilitatiemodel*. In het laatste geval leer je iemand om zich anders te gaan gedragen; je biedt hem of haar alternatieven aan (een goed voorbeeld van zo'n model zijn de programma's die *De Hoop* in Dordrecht aanbiedt). Helaas blijken veel justitiële programma's in de USA papieren programma's te zijn. Het geld is er niet en dus is de houding: zo goedkoop mogelijk opsluiten. Zo creëer je dus *justitiële draaideurpatiënten*: een paar jaar gevangenis, een jaar vrij, weer een paar jaar in gevangenis. Gelukkig kon Mitchell ook een zeer effectief programma noemen, waarbij slechts een gering aantal mensen opnieuw in de gevangenis terecht kwam. Het kán dus wel (en het is ook nog uiteindelijk goedkoper).

Criminaliteit als signaal

In Nederland is de situatie heel anders dan in de USA. Tijdens het congres kreeg ook een medewerker van een TBS-kliniek het woord. In zo'n kliniek

worden mensen opgenomen, die ter beschikking zijn gesteld van de regering (TBS). Deze medewerker, die vroeger in de zorg voor verstandelijk gehandicapten werkte, kwam daar een aantal ex-cliënten tegen. Hij vroeg zich af waarom deze mensen uiteindelijk een dermate zwaar misdrijf hadden gepleegd, dat ze TBS kregen. Het bleek dat veel (licht-) verstandelijk gehandicapten een aantal jaren in de samenleving hadden gefunctioneerd. Wel was er steeds sprake geweest van kleine vergrijpen. Hij interpreteerde deze signalen als een *schreeuw om hulp*. Alleen: die schreeuw was niet opgepakt. Justitie liet de mensen steeds weer binnen 24 uur vrij. Uiteindelijk liep de zaak dan volkomen uit de hand en kon men het misdrijf niet meer negeren. Dan volgde een TBS-maatregel. Overigens werd ook gesignaleerd dat veel mensen uit deze groep al op jonge leeftijd vaak problemen gaven (o.a. vandalisme), maar dat de signalen niet voldoende waren onderkend, noch door de ouders, noch door het onderwijs. In dat verband was een bijdrage in het *Nederlands Dagblad* over de opvang van allochtone jongeren typerend. De moraal was: als we nú niets doen, zijn het straks gewetenloze jongeren op wie we iedere grip zijn kwijtgeraakt¹. Wie de verhalen uit Nederland en uit de USA naast elkaar zet, komt tot de conclusie dat het kwaad wel degelijk begrensd moet worden. Als kleine vergrijpen als een signaal om hulp worden gezien, mogen ze niet genegeerd worden. Bovendien is ingrijpen alleen al vanuit de positie van het slachtoffer gezien zeer gewenst. Het is dus niet zo dat het kwaad niet begrensd moet worden: daar zijn noch dader noch slachtoffer bij gebaat.

Vergeving, straf en behandeling

Terug naar Dr. Mitchell. Hij vindt ook dat crimineel gedrag een roep om hulp is en ook dat de samenleving beschermd moet worden. Maar dan altijd: in een bredere context. „Met alleen zwaardere straffen los je de kwestie van de vele miljoenen handwapens en moorden in de VS niet op”, aldus Mitchell. „Wanneer we kijken naar ontsporingen in het menselijk gedrag, zie je daarbij steeds weer de driedeling: zonde, misdaad en (geestes-)ziekte. De antwoorden op deze 3 elementen zijn: vergeving, straf en behandeling. Wie zoekt naar een vorm om vastgelopen mensen verder te helpen, zal deze 3 gebieden moeten bekijken. Wie alleen maar aan thera-

pieën denkt, komt niet verder; wie denkt dat je met steeds zwaardere straffen de samenleving helpt, zal ook geen stap verder komen,” aldus Mitchell. „*Een straf of een therapie is altijd onvolledig wanneer we de zonde buiten beschouwing laten*. Alleen als je de 3 elementen in hun samenhang bekijkt kom je tot een maatschappelijk en geestelijk gezond antwoord. Straf, therapie en vergeving horen bij elkaar. Erkenning van schuld en het zien van de mogelijkheid tot vergeving vormen de sleutel om uit veel maatschappelijke dilemma's te komen. Vergeven zijn en een genadig antwoord krijgen: dat is waar de mens naar verlangt. Daar gaat een genezende werking vanuit.”

Heeft Mitchell gelijk?

Het betoog van dr. Mitchell maakte op mij een diepe indruk. Toch wil ik nog

Er is een verband tussen onze omgang met asielzoekers, gevangenen en gehandicapten

enkele kanttekeningen plaatsen. In de eerste plaats de rol van de vergeving. Wie geen slachtoffer is, heeft immers gemakkelijk praten. Hoe moeten we dat vergeven-zijn zien? Soms wordt er in christelijke kring te gemakkelijk een appèl gedaan op de vergevingsgezindheid. We vragen dan aan een incest-slachtoffer om de dader bij voorbaat al vergeven. Als *religieus* thema deel ik echter het uitgangspunt van dr. Mitchell: wie weet dat hem zijn zonden vergeven zijn, kan daardoor een nieuwe start maken. Het is daarnaast van belang dat we het betoog van dr. Mitchell plaatsen in de context van de positie van verstandelijk gehandicapten in de USA. Het zijn vaak kansloze burgers. Dat is een heel ander verhaal dan dat van mensen die willens en wetens de ander financieel, lichamelijk of psychisch benadelen. Deze mensen verdienen een duidelijk antwoord op hun gedrag. Er blijft nog een vraag knagen: hoe gaan we zelf om met mensen voor wie geen plek is in de samenleving? Ooit publiceerde 'Opbouw' een interview met een lid van één van onze kerken die wekelijks gevangenen in de Scheveningse strafgevangenis opzocht². In dat vraaggesprek kwam een grote mate van christelijke bewogenheid

naar voren met de mens áchter het masker van geweld en onrecht. Te vaak wordt er alleen maar gepleit voor zwaardere straffen, zonder daarbij met christelijke bewogenheid te denken aan de gevangenen. „Ik constateer een zeer hoog verband tussen de behandeling van dieren, de toepassing van de doodstraf en de behandeling van gehandicapten,” zegt Temple Grandin³. Met andere woorden: de manier waarop we in de samenleving met gevangenen, asielzoekers, gehandicapten en bejaarden omgaan staat niet los van elkaar.....

Wat is onze bestemming?

Tot slot nog twee anekdotes. In een vraaggesprek met een jonge vrouw die vaak 's avonds laat door een 'drugsbuurt' naar huis moest antwoordde ze op de vraag of ze dan boos of bang wordt: „Soms wel. Maar dan realiseer ik me weer dat God ook van hen houdt. Hij heeft er verdriet van dat ze zo zijn gaan leven. Dat was niet Zijn bedoeling.”

Dan een gedeelte uit een preek. Toen iedereen verantwoordigd was over 'de zaak Dutroux' vroeg een predikant: „Hebt u wel eens voor Dutroux gebeden? Wat hij gedaan heeft is meer dan verschrikkelijk. Maar realiseert u zich dat het ook heel erg is dat deze man niet tot zijn bestemming is gekomen? God wilde niet dat een mens zó zou verworden. Dat is vreselijk, dat deze man God niet heeft leren kennen.”

Misschien geven beide voorbeelden aanleiding om niet alleen aan zwaardere straffen te denken. Meestal hebben daders van misdrijven méér nodig....

Noten:

1 *Esther de Hek: Als je nu niets doet, worden het tieners zonder mededogen. In: Nederlands Dagblad, 2 januari 1997*

2 *Achter gesloten deuren. In: 'Opbouw', 1992/26*

3 *In: Oliver Sacks, Een antropoloog op Mars, blz. 309*

Wegens zegen verlengd

H. Algra, Den Helder

Opnieuw een oproep om brieven te schrijven.... Dan is de eerdere oproep zeker mislukt, denkt u. Niets is minder waar....

De voorbereidingscommissie van de *Opbouwdag* heeft een kleine 20 brieven ontvangen. Alle briefschrijvers krijgen bericht van ontvangst.

De commissie was soms ontroerd en werd zeker bemoedigd door de inhoud van de brieven. Daarom zouden we graag nog even op deze weg verder gaan. Vandaar dat hier boven staat: wegens zegen verlengd. Uit de brieven krijgen we ook een beeld van wat de leden van onze kerken bezig houdt.

Er zitten ontroerende brieven tussen, bezorgde brieven, brieven boordevol dankzegging. Het zijn (om er een paar voorbeelden uit te lichten): brieven van (groot-) ouders aan hun (klein-) kinderen, een brief van een dochter aan haar vader, een brief van een gemeentelid aan asielzoekers die de kerk bezoeken, brieven aan predikanten, brieven van mensen die onlangs tot geloof kwamen.

En ik dan?

Als u dit zo leest: kunt u dan wel mee-doen? Die andere brieven zijn vast veel beter.... Natuurlijk grijpt de één sneller naar de pen dan de ander. Maar toch: waarom uw brief niet?

Enkele briefschrijvers vermelden dat het schrijven van de brief voor henzelf verhelderend was, een ander schrijft dat de brief al tot zegen was voor de geadresseerde. Dus: zelfs als u toch liever geen kopie aan *Opbouw* stuurt, dan nog kan het schrijven van een brief zinvol zijn!

Wat gebeurt er ook alweer mee?

Van de brieven die toegezonden worden aan de voorbereidingscommissie voor de *Opbouwdag* zullen er enkele op die dag voorgelezen worden; een aantal andere brieven wordt vooraf in *Opbouw* gepubliceerd. Het is niet zo dat de briefschrijver de brief zelf moet voorlezen. Het mag wel, maar er kunnen ook anderen voor worden aangezocht. Maar: maakt u zich geen zor-

Je bent jong en je schrijft wat

gen: voorlezen of publicatie gebeurt alleen na uw toestemming. Bovendien heeft de commissie geheimhouding ten aanzien van de inhoud van de brieven. Uw brief komt dus niet zonder uw toestemming bij een verre neef terecht. Overigens: namen mogen gefingeerd worden: u hoeft de

geadresseerde dus niet met naam en toenaam te vermelden. Het is wel van belang dat u uw eigen adres of telefoonnummer bijvoegt, anders kunnen we geen contact met u opnemen en u bedanken voor de ontvangst.

Probeer het maar eens uit....

Na het lezen van de brieven is de commissie er des te meer van overtuigd dat het schrijven van een brief voor de schrijver en de ontvanger tot zegen kan zijn. U kunt het dus best eens proberen; het is de moeite meer dan waard. Hoe vertelt u aan de ander wat er belangrijk is in uw leven? Die oproep geldt ook de jongeren. 'Je bent jong en je schrijft wat'. Pak de pen of de tekstverwerker en schrijf een brief over wat jou bezighoudt (er volgt ook nog een oproep in de januari-nummer van *Verkenning*). De brieven moeten uiterlijk op **maandag 17 februari 1997** binnen zijn bij de voorbereidingscommissie *Opbouwdag*, p/a Ds. W. Smouter, Mecklenburgstraat 36, 3621 GP BREUKELEN (fax 0346-265960).

OPBOUWDAG
Jeruzalemkerk Utrecht
5 April 1997

De Brief

Heer God, men komt er niet toe U te schrijven, ofschoon Gij reeds veel malen aan ons schreeft, maar al de vormen die Uw handschrift heeft zijn moeilijk te ontraadselen, zij blijven

zeer vreemde tekenen die niet beklijven en duistere woorden die men niet beleeft; hoe vaak heeft onze hand er naar gestreefd de zin te ontleiden door U na te schrijven.

Dan toch – een kleine brief aan U gericht, hij hoeft misschien niet eens zo ver te reizen, niet verder dan mijn vinger hem verschikt.

want, wonen de gebieders in paleizen, Uw woonadres is waar Gij nederblijkt – mij dunkt ik zit te schrijven bij Uw licht.

Hein de Bruin
Uit „Ebben en Ivoor” 1945

Foto: H. Algra

In de Jeruzalemkerk in Utrecht wordt op zaterdag 5 april 1997 de *Opbouwdag* gehouden.

Monsters van kinderen, draken van ouders

M.J. Bos-Meeuwse, Pijnacker

Een terloops opgevangen gesprek tussen twee moeders die spraken over het organiseren van een verjaardag voor een 8-jarige: „Het was heel gemakkelijk, joh. Er was een aanbieding in de bioscoop van een film. Je bent dan wel honderd gulden kwijt, maar je hebt helemaal geen rommel in huis.

Eerst even wat eten met elkaar en vervolgens naar de bioscoop. Dan ben je weer 3 uren verder. Ik wil ze niet de hele tijd in huis hebben hoor, die rot-zooi die ze maken en wat moet je met ze doen de hele tijd?”

Is het waar?

Is het waar wat Mirjam Schöttelndreier aangeeft in haar boek dat ouders opvoedingsvaardigheden ontwikkelen die gericht zijn op alleen maar overleven en dat ouders eigenlijk al genoeg aan zichzelf hebben?

Ik denk aan de uitspraak van de pedagoog Prof W. ter Horst: ouders kunnen het druk hebben en misschien wel allebei werken, maar als er geen opvoedkundig elan meer is dan is er iets fundamenteel mis. Ik denk dat dit heel waar is.

Het journalistiek geschreven boekje van Mirjam Schöttelndreier is een uiteenzetting over modern ouderschap. Naast serieuze constatering over hoe ouders met hun kinderen omgaan en kinderen het hun ouders moeilijk maken, probeert de schrijfster hedendaags ouderschap in beeld te brengen. Ik denk dat dit voor een groot deel gelukt is. Soms gaat ze m.i. wel wat ver en is er van 'overdrijving' sprake. Maar toch: er is zeker sprake van herkenning.

Een spiegel

Veel situaties en opmerkingen over de manier van omgaan tussen ouders en kinderen is gekarakteriseerd. Al lezend herken je vele situaties uit je eigen gezin en anders wel, misschien liever, in het gezin van de burens. En toch....

Je wilt er als ouder of opvoeder niet

aan dat de werkelijkheid die hier voorgehouden wordt vaak de waarheid is. Naast de pijnlijke herkenning houdt het boekje je ook een spiegel voor. Een spiegel van deze cultuur waar we op allerlei manieren in mee doen. Kinderen worden afgeschilderd als „moeite om gezag van buiten te accepteren”, „kinderen verwachten alles en ze verwachten ook alles te krijgen, wat tot gevolg heeft dat niets meer een verrassing voor ze is”. De schrijfster drijft de spot met de overdreven aandacht die de fabrikanten besteden aan allerlei terreinen zoals voeding, zindelijkheid, gezondheid. Het gevolg is wel dat „alles bij elkaar, alles opgeteld en alles aangeschaft, deze lichaamszorg een verschrikking wordt”.

Opvoeden gaat niet vanzelf meer

Opvoeden gaat niet vanzelf meer en is een ingewikkelde klus geworden. Als

In veel gezinnen ontaardt het onderhandelen in drammen en vechten

ouders moet je van psychologische, pedagogische en psychoanalytische markten thuis zijn. En ouders willen zich graag verdiepen in al deze terreinen, want de opvoeding mag niet mislukken.

Ouders voelen zich onzeker, hebben geen uitgangspunten meer, durven geen regels te geven en leiding te nemen. De onderhandelingsstijl ont-aardt in veel gezinnen in dram-model-len en vechtelaties.

Op alle terreinen moeten de afspraken en regels bevochten worden. Het lijkt dat ouders heel gericht op 'verantwoordelijkheid' en 'zelfstandigheid' met hun kinderen omgaan. Maar Schöttelndreier laat zien dat deze vermeende zelfstandigheid niets meer is dan verkapte onzekerheid. Ja, kinderen mogen zelf kiezen. 'Ze willen het zo graag' is dan van doorslaggevend motief.

Maar: willen kinderen dat nu echt zo graag?

De schrijfster pleit voor een fermere

houding van de ouders. Zij moeten hun pedagogische verantwoordelijkheid weer meer invulling geven. Zij zullen duidelijker moeten aangeven wat de regels zijn. „Kinderen zitten helemaal niet te wachten op al dat uitpraten, dat onderhandelen en kijken hoe ver je kunt gaan.” Ouders zijn niet de vriendjes van hun kinderen, ouders stellen soms te veel eisen aan zichzelf „een goede ouder zijn, op hoog niveau arbeid verrichten en er nog een jongdynamisch sociaal leven op na houden ook.”

De tijd van het niet-opvoeden

Ik ben onder de indruk van de boeken en artikelen die de schrijfster gelezen heeft over ouderschap. Hier vallen geen christelijke boeken onder. Zij geeft relatief veel aandacht aan Els Lodewijks-Frencken die de cultuur van het opvoeden van deze tijd aangeeft als de tijd van het niet-opvoeden. Verder geeft zij aan: dat ouders te veel psychologiseren, hun kinderen te veel zien als verlengstuk van zichzelf en tenslotte, dat ouders voeden op om te overleven. Ouders willen zo min mogelijk last hebben van hun kinderen. Hier past misschien het allereerst genoemde voorbeeld bij over het organiseren van de verjaardag.

Af en toe een lach

Samenvattend: Monsters van kinderen, draken van ouders is een boekje om bij te lachen over de zotte en scherpe analyses, maar ook een boekje om weer eens met ernst te kijken naar hoe jezelf in deze cultuur staat. Het boekje geeft verder geen duidelijke richtlijnen en adviezen. Uitgangspunten of doelstellingen over hoe het dan wel moet blijven achterwege. Maar tussen de regels door neemt de schrijfster ook zelf wel stelling. Wel noem ik nogmaals dat het geen boek over christelijke opvoeding. Maar ook christenen komen in aanraking met de soms onzinnige dingen waar Schöttelndreier over schrijft. Moeten we net zo onderhandelen met de kinderen als de burens dat doen?

Doen ouders het dus verkeerd? Nee: er zijn echt wel ouders zijn die het heel goed doen en met de informatie die ze nu kunnen krijgen hun voordeel

doen en hen helpt na te denken over hun houding in deze tijd. Het hoeft niet alleen een houding te zijn vanuit onze kerheid, maar eerder vanuit bewust willen nadenken over die eigen houding en inbreng in de omgang met kinderen. Ook veel christen-ouders willen graag blijven nadenken hoe de opvoeding verbeterd kan worden en het eigen handelen opnieuw doordacht kan worden. Voor christenen die willen weten hoe een groot deel van de huidige ouders (waaronder ook veel christen ouders) opvoedt is dit boekje misschien wel een *eye-opener* en een kennismaking met diverse opvattingen die er bestaan over modern ouderschap. Het is een journalistiek document, maar het is bij de tijd. Het is een aan te bevelen boekje en prettig leesbaar. Het is zeker ook geschikt voor hen die zelf geen kinderen hebben.

N.a.v.: Monsters van kinderen, Draken van ouders: de achterkant van huize weltevree. Door: Mirjam Schötteldreier, journaliste bij De Volkskrant. Uitgave: De Balie, 1996, Amsterdam. Ook verkrijgbaar als goedkoop Rainbow-pocket (f 14,=).

Gods heerlijkheid zien

D. Holwerda, Zuidhoorn

Een discussie in het NBG-blad 'Met andere woorden' over de betekenis van *doxa* in het NT met als uitgangspunten Joh. 5,41 vlgg. en Joh. 1,14' bracht mij ertoe nog eens nader aandacht te schenken aan de in laatstgenoemde tekst voorkomende uitdrukking 'Jezus' heerlijkheid zien', zulks mede in verband met de verrassende stelling van Johannes in 12,41, dat ook Jesaja Jezus' heerlijkheid had gezien.

Oudtestamentische wortels

De schrijvers van het artikel dat mijn tegenspraak uitlokte hebben nl. – afgezien van de filologische onhoudbaarheid van hun interpretaties – kennelijk ook niet bedacht, dat het gebruik van *doxa* in het NT zijn wortels heeft in het OT; en dat dit in het bijzonder ook geldt van de uitdrukking *doxan theou theasthai* of *doxan theou horan* (= Gods heerlijkheid zien). Deze verbinding vinden we nl. in de Septuagint (LXX), d.i. de griekse vertaling van het OT, een heel aantal keren.

Ik begin met Lev. 9,6. Mozes geeft daar aan Aäron de opdracht bepaalde offerdieren te nemen en ze te brengen voor het aangezicht van Jahwe (v. 2). Verder moet Aäron de Israelieten instructies geven voor een offer van een bepaalde samenstelling met de motivering „want heden zal u Jahwe verschijnen” (v. 4). In de Septuagint (LXX), de griekse vertaling van het OT, heet het: „zal de Heer *zich* onder u *laten zien*”. Mozes' bevel wordt uitgevoerd; en zo staat dan de hele vergadering voor het aangezicht van Jahwe (v. 5). Dan zegt Mozes tegen hen: „Dit is het wat Jahwe u geboden heeft te doen, opdat de heerlijkheid van Jahwe u verschijne” (v. 6). In de LXX heet het: „Voert dit bevel dat de Heer gaf uit; dan zal de heerlijkheid van den Heer *zich* onder u *laten zien*”. Vergelijken we dit slot van v. 6 met het slot van v. 4, dan zien we, dat afwisselend sprake is van 'het zich laten zien van Jahwe' en 'het zich laten zien van Jahwe's heerlijkheid'. Als Jahwe Israel

onder ogen komt, dan komt zijn heerlijkheid, zijn luister hun onder ogen; dan laat Hij zich – anders gezegd – zien in zijn heerlijkheid (majesteit). (Ook die laatste wijze van zeggen vinden we wel in het OT: „want de Heer zal Sion bouwen en zich laten zien in zijn heerlijkheid (luister)”, Ps. 102,17 (LXX).)

Wat dat concreet inhoudt, zien we in v. 23. Daar laat dan, zoals was, de heerlijkheid van Jahwe zich zien aan heel het volk. Wat er dan gebeurt? „Er ging een vuur uit van Jahwe en verterde op het altaar het brandoffer en de vetstukken”; vgl. Richt. 6,21 en 1 Kon. 18,38. Jahwe's heerlijkheid (luister, majesteit) wordt voor de Israelieten zichtbaar in het vuur dat van Hem uitgaat om hun offer te verteren (en het daarmee van hen te aanvaarden). Als Jahwe zich hier laat zien, dan houdt dat *machtsvertoon* van zijn kant in.

Tekenen

Datzelfde zien we ook in Ex. 16. Als

**tekenen
van Jahwe's
machtig ingrijpen
ten behoeve
van zijn volk**

daar de heerlijkheid van Jahwe zich laat zien (v. 10), dan is er sprake van meer dan zijn staatsiemantel (een wolk)*; dan antwoordt Hij zijn mopperend volk ook door machtsvertoon: het sturen van kwakkelers en – de volgende morgen – het laten neerkomen van manna.

Het zijn deze tekenen van Jahwe's machtig ingrijpen ten behoeve van zijn volk die we ook elders ontmoeten, als er sprake is van 'het zien van Jahwe's heerlijkheid'. Als na het rapport van de verspieters het gros van de Israelieten geen vertrouwen meer heeft, dat Jahwe hen de Kanaänieten zal doen verslaan, zegt Jahwe: „Geen van de mannen die mijn heerlijkheid gezien hebben en de tekenen die Ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb... zal het land zien dat Ik onder ede aan hun vaders beloofd heb” (Num. 14,22). Die 'heerlijkheid' en die 'tekenen' zijn

niet twee afzonderlijke grootheden – zoals het 'en' zou kunnen doen vermoeden –; nee, die tekenen zijn het zichtbare blijk van Gods heerlijkheid⁵. In die tekenen kregen de Israëlieten Gods heerlijkheid, zijn soevereine macht, te zien.

Bij Jesaja zien wij hetzelfde. Als daar gezegd wordt: „zij zullen⁶ aanschouwen de heerlijkheid van Jahwe” (35,2), dan wordt dit in de verzen 4-7 zo uitgewerkt: „zie, uw God zal komen met wraak, met de vergelding Gods; Hij zal komen en Hij zal u verlossen. Dan zullen de ogen der blinden geopend en de oren der doven ontsloten worden; dan zal de lamme springen als een hert en de tong van den stomme zal jubelen; want in de woestijn zullen wateren ontspringen en beken in de steppe, en het gloeiende zand zal tot een plas worden en het dorstige land tot waterbronnen; waar de jakhalzen verblijven en legeren, zal gras met riet en biezen zijn”. En wie denkt hier niet terug aan de wonderen tijdens de woestijntocht, en vooruit aan de wonderen die Jezus deed? Evenzo in hoofdstuk 40: „En de heerlijkheid van den Heer zal zich laten zien” (v. 5); dat wil zeggen: „zie, de Heer zal komen met kracht en zijn arm zal heerschappij oefenen” (v. 10). Gods heerlijkheid zien wil zoveel zeggen als: God krachtdadig zien optreden. Niet anders in 66,18: alle volken „zullen komen en mijn heerlijkheid zien. Ik zal onder hen een teken doen...”. En als daar even verder (v. 19) nog sprake is van „de verre kustlanden die de tijdning aangaande Mij niet hebben gehoord noch mijn heerlijkheid hebben gezien”, dan vindt men daar in een van de handschriften van de LXX vóór 'mijn heerlijkheid' de toevoeging 'mijn daden en'. Een overbodige toevoeging weliswaar, die echter verstaan zal moeten worden als uitleg van 'mijn heerlijkheid', en als zodanig juist is.

Jezus bekleed

met de macht van zijn Vader

Vanuit dit spraakgebruik zullen we Joh. 1,14 moeten verstaan. De leerlingen hebben „Jezus' heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als die welke een enig zoon van zijn vader krijgt”. D.w.z. zij hebben gezien, dat Jezus, als enig zoon en dus *universeel* erfgenaam, de *volle* heerlijkheid, de *volle* soevereine macht van zijn Vader meekreeg (vgl. 3,35!). Aansluitend bij deze woorden van zijn proloog schrijft Johannes dan ook, nadat Jezus zijn eerste wonder had verricht: „Dit deed Jezus als begin van zijn *tekenen* in

Kana in Galilea, en (daarin) liet Hij zijn heerlijkheid zichtbaar worden” (2,11).

De keerzijde

We vonden hierboven voorbeelden van het zichtbaar worden van Gods heerlijkheid in zijn machtig ingrijpen ten gunste van zijn volk en ter vernietiging van zijn en hun vijanden. Betekende dáár het zien van Gods heerlijkheid een bedreiging voor Israëls vijanden, evenzeer kan dat in andere situaties voor Israël zelf bedreigend zijn. Ik denk hier aan Num. 16,19-21:

„Toen Korach de gehele aanhang bij de ingang van de tent der samenkomst tegen hen had bijeengebracht, liet de heerlijkheid van den Heer zich zien aan de gehele vergadering. En Jahweh sprak tot Mozes en Aäron: 'Scheidt u af van deze vergadering, opdat Ik haar in één oogwenk vertere'. Hier bedreigt de soevereine macht van Jahwe, zijn geducht ingrijpen, niet Israëls vijanden, maar zijn eigen volk; en dat vanwege hun ongehoorzaamheid en opstandigheid. Een herhaling van dit gebeuren vindt de volgende dag plaats: 16,41-50. En hier krijgen we nu naar mijn indruk de sleutel in handen voor het verstaan van Joh. 12,41.

De vertaling

Laten we eerst even de vertaling van dit vers vaststellen. Het NBG geeft het als volgt weer: „Dit zeide Jesaja, omdat hij zijn heerlijkheid zag en van Hem sprak”. Deze vertalers laten, gezien de woordorde, het laatste zinnenetje ('van Hem sprak') nog afhangen van 'omdat'. Voor hun besef verbindt het voorafgaande 'en' dus 'sprak' met

*als er sprake is
van 'het zien van
Jahwe's
heerlijkheid*

'zag'. Maar dat lijkt mij niet Johannes' bedoeling. Het 'en' verbindt 'sprak' met 'zeide'. Men moet dan ook vertalen: „Dit zei Jesaja, omdat hij zijn (d.i. Jezus') heerlijkheid gezien had; en hij sprak van Hem (d.i. Jezus)". In die zin vat ook de Groot-Nieuwsvertaling deze tekst op: „Jesaja zei dat omdat hij Jezus' glorie had gezien; over Jezus had hij het”. (Een overeenkomstige weergave ook in de friese vertaling.) Met nadruk wil Johannes vaststellen, dat het woord van Jesaja *Jezus geldt*. Vandaar die herhaling: dit woord van Jesaja was ingegeven door

zijn zien van *Jezus'* heerlijkheid; over *Hem* had hij het.

Dat dit vers zó moet worden gelezen, wordt aannemelijk gemaakt door een vergelijking met v. 16 uit ditzelfde hoofdstuk. Daar is in v. 15 een woord van Zacharia aangehaald over het komen van Sions koning op een ezelsveulen. Pas na zijn opstanding, zo zegt Johannes, begrepen Jezus' leerlingen, dat dit met het oog op *Hem* geschreven was, en dat zij dit met *Hem* gedaan hadden”. Hier diezelfde verdubbeling: Zacharia had *Hém*, Jezus, op het oog, toen hij dit schreef; de door hem genoemde handeling – het plaatsen van den koning op een ezelsveulen – werd aan *Hém*, Jezus, voltrokken.⁷

Het 'herkennen' van Jezus in het OT

Behalve een *formele* hebben we daar ook een *zakelijke* parallel: van een woord van een der oude profeten wordt uitdrukkelijk gesteld: dat gold Jezus.

Dat op Jezus betrekken van oudtestamentische uitspraken moeten wij als legitiem accepteren (zonder daarmee overigens uit te sluiten, dat ze in eerster instantie een ander hebben gegolden). Immers Jezus zelf gaat ons daarin voor. Zegt Hij niet: „Abraham heeft *Mijn* dag gezien” (Joh. 8,56)? ('Mijn dag', t.w. de dag van mijn opstanding uit de dood; 'gezien', nl. in de geboorte van Izak uit 'dode' ouders⁸.) En vereenzelvigt Hij zich niet met de ik-figuur uit Ps. 22 (Mt. 27,46 e.p.p.)? Ook Paulus volgt Hem op dit spoor, als hij de steenrots waaruit de Israëlieten in de woestijn water kregen kort en goed 'Christus' noemt (1 Cor. 10,4). En in verhoogde mate zien we dit den schrijver van de brief aan de Hebreeënen doen.

Het opvallende aan ónze tekst is echter wel, dat, terwijl in de andere pas aangehaalde plaatsen Jezus met een figuur uit het OT, of wat met Hem plaatsvindt met een gebeuren uit het OT geïdentificeerd wordt, Hij hier met *God* wordt geïdentificeerd wordt, Hij hier met *God* wordt geïdentificeerd. Jesaja had immers in het visioen van hoofdstuk 6 Góds heerlijkheid gezien. Deze identificatie is weliswaar in overeenstemming met 1,14: de heerlijkheid van Jezus is de heerlijkheid van den Vader zélf. Maar de heerlijkheid van God die Jesaja daar in de verzen 1-4 te zien krijgt, heeft ditmaal een *dreigend* karakter, zoals blijkt uit wat daar volgt in v. 5: „Wee mij, ik ga ten onder, want ik ben een man, onrein van lip-

pen, en woon te midden van een volk dat onrein van lippen is, – en mijn ogen hebben den Koning, den HEERE der heerscharen gezien” alsmede in v. 10, hier door Johannes aangehaald. God gaat Israel *straffen* om zijn volhardend ongeloof „totdat de steden verwoest zijn, zodat er geen inwoner meer is, en de huizen, zodat er geen mens meer in is...” (v. 11). Die *beangstigende* kant aan het zich laten zien van Gods heerlijkheid ziet Johannes nu, aan het einde van Diens optreden, in Jezus tot zijn volle zwaarte komen. En zo vormen 1,14 en 12,41 samen een omlijsting van Jezus’ optreden, waarin èn de lichte èn de donkere kant van Gods verschijning-in-Hem naar voren komen. Jezus is gesteld tot een opstanding, maar ook tot een val van velen in Israel (Lc. 2,34).

Het eigene van Johannes tegenover de synoptici

Wat de plaats van 12,37 vlgg. binnen het Johannes-evangelie betreft, kan een vergelijking met de synoptici m.i. verhelderend werken.

Wij zijn hier gekomen op het punt waarop Jezus zich voor de schare ver-

**een omlijsting
van Jezus’
optreden, waarin
èn de lichte èn
de donkere kant
van Gods
verschijning-in-
Hem
naar voren komen**

bergt (12,36). Wat vóór zijn gevangenneming (hfdst. 18) nu verder nog volgt, speelt zich af in de besloten kring van zijn leerlingen (hfdst. 13-17). Dit correspondeert op het punt waarop Jezus bij Mattheüs tegen de schare zegt: „gij zult Mij van nu aan niet meer zien...” (23,39), om vervolgens aan zijn leerlingen het oordeel over Jeruzalem aan te kondigen (hfdst. 24)⁹. (Bij Marcus ligt dit punt aan het eind van hfdst. 12 en bij Lucas in 21,4.) Op het punt dus waar de synoptici Jezus’ aankondiging van Jeruzalems toekomstige verwoesting plaatsen, daar heeft Johannes terug gewezen naar Jesaja’s aankondiging van Israëls vroegere ondergang. Johannes plaatst Jezus’ komend oordeel over de Hem verwerpende stad (Jeruzalem) en het Hem afwijzende volk (Israël) in het perspectief van wat Jezus’ Vader oudtijds met Israël en Jeruzalem had

gedaan. Een *beschrijving* van Jeruzalems aanstaande ondergang (in 70) kon Johannes zich gevoeglijk besparen.

Nog niet eens zo zeer omdat die toen wellicht reeds bij de drie synoptici te boek gesteld was¹⁰, maar vooral omdat hij *zélf* die veel gedetailleerder had gegeven in het eerder – nl. in 67 na Chr.¹¹ – door hem geschreven boek Openbaring.¹²

Noten

1. Zie 14de jrg. nrs. 1 en 3; 15de jrg. nr. 2. Juist vóór het afronden van dit artikel rolt nr. 4 van jrg. 15 in mijn bus. Daarin coupeert en recenseert dr. L. van Kampen, een der redacteurs, een tweede artikel van mijn hand, tot het schrijven waarvan ik door de redactie destijds was uitgenodigd. Ik zal over wat zich sindsdien rond deze zaak heeft afgespeeld, hier geen boekje open doen. Evenmin ga ik nu in op wat dr. Van Kampen te berde brengt.
2. In deze verbinding is *horan* (zien) in de LXX (de griekse vertaling van het OT) het meest gebruikelijk. We vinden het ook in Joh. 12,41. Alleen in Tobit 13,14 zien we *theasthai* (aanschouwen; vaak 'met verbazing zien') gebezigd, evenals dat in Joh. 1,14 gebeurt. Dit laatste werkwoord komt van dezelfde stam als het door ons aan het Grieks ontleende woord 'theater' (schouw-burg). Het te vertalen met 'luisteren naar', zoals de heren Wiegels en Wierenga deden, is eenvoudig ontoelaatbaar.
3. Vgl. ook Jes. 33,17 (LXX): „u zult den Koning zien met luister”.
4. Vgl. 2 Macc. 2,8 „de heerlijkheid van den Heer en de wolke zal zich laten zien”.
5. Zo (met verklarend 'en') ook 'heerlijkheid' en 'wolke' in de in de vorige noot uit Maccabees aangehaalde plaats. Men lette voorts op de parallelie van Gods heerlijkheid met zijn werken (dat wat Hij doet ter verlossing van zijn volk) in Ps. 90,16. Zo ook in Ps. 145,5 naast elkaar 'de grootsheid van uw heilige luister' en 'uw wonderdaden’.
6. LXX 'mijn volk zal’.
7. Terloops vestig ik er de aandacht op, dat zo ook de slotzin van Joh. 19,24 is te verstaan: wat Ps. 22 zei, dat hebben de soldaten gedaan.
8. Zie mijn artikel De dag van Christus, Opbouw jrg. 11, blz. 163.
9. Dat het in Mt. 24 enkel over het oordeel over Jeruzalem gaat, en niet over het wereld einde, heb ik betoogd in De zeven zegelen, Opbouw, jrg. 19, blzz. 330, 338, 346, 354, 362, 370, 378.
10. Algemeen neemt men aan, dat het evangelie van Johannes later is geschreven dan de andere drie.
11. Over deze datering aan de hand van Op. 17,10.11 zie mijn artikel Het beest uit Op. 17, Opbouw, jrg. 37, blzz. 221,222 en 238,239, alsook mijn artikel Ein neuer Schlüssel zum 17. Kapitel der johanneischen Offenbarung, Estudios Bíblicos LIII (1995) 387-396.
12. Het lijkt nl. aannemelijk, dat Johannes zijn evangelie later schreef dan zijn Openbaring.

*Kruimels
van de tafel*

Hart voor de schapen

Jezus identificeert zich met een herder om verschillende redenen. Zoals we al zagen is Hij de vervulling van Ps. 23, waar de herder allerminst een verachtelijke figuur is. Verder hangt het samen met het feit, dat Jezus altijd open staat voor wat veracht en onaanzienlijk is. Juist die mensen die hier met de nek aangekeken worden, kunnen bij Hem terecht. Door zich te identificeren met een in zijn tijd verachte bevolkingsgroep, laat Hij uitkomen dat de verschoppelingen in deze wereld bij Hem terecht kunnen.

Maar er is nog iets. Juist met het beeld van de herder kan Jezus iets heel wezenlijks van zichzelf en zijn werk laten zien en duidelijk maken. Een echte herder zet zijn leven in voor de schapen. Dat was nu juist wat Jezus kwam doen: zijn leven voor ons inzetten. En dat kan Hij met het beeld van de herder goed naar voren brengen. Een herder heeft hart voor zijn schapen. Als de kudde bedreigd wordt, zet hij zijn leven voor hen op het spel om hen te beschermen en te redden uit de muil van de wolf.

Ik heb hart voor mijn schapen, zegt Jezus. Dat weten ze en daarom volgen ze Me. Ze vertrouwen zich aan Me toe, omdat ze weten dat ze bij Mij in goede handen zijn.

We leven in een tijd waarin mensen steeds meer gereduceerd worden tot dossiernummers, tot computer-data, tot getallen en cijfers in statistieken. En als we in de problemen komen, worden onze dossiers van het ene schrijfbureau naar het andere doorgeschoven. Voor Jezus zijn mensen geen bloedeloze getallen en data in de computers van bureaucratische instanties. Voor Hem zijn we mensen van vlees en bloed. Hij kent onze zorgen, ons verdriet, onze nood. Hij kent ons bij name als zijn schapen. Want Hij heeft hart voor ons.

M.R. van den Berg, Groningen

De Celestijnse belofte

Filip van As, Leiden

De meesten onder u zullen al van het boek 'De Celestijnse belofte' van James Redfield hebben gehoord en vragen zich nu wellicht af waarom hier een dergelijk 'New Age'-boek besproken wordt.

Ik heb daar ook lang over gearzeld. Wat bij mij de doorslag heeft gegeven, is het enthousiasme waarmee de Celestijnse belofte gelezen wordt, ook in christelijke kringen. Het is een bestseller. De hedendaagse zoekende mens vindt hierin blijkbaar iets, dat die lege plek van binnen kan vullen. Het is echter ook een gevaarlijk boek. Naar mijn idee is het een instrument in de handen van de tegenstander, om christenen en niet-christenen op een dwaalspoor te leiden. Ik beveel dit boek dan ook bij niemand aan.

Overigens twijfel ik niet aan de goede intenties van Redfield, maar hij is wel als de blinde uit Lucas 6:39, die met de blinden die hij leidt in een put zal vallen. Want het licht waarover Redfield schrijft, is een dwaallicht.

Terwijl ik dit zit te schrijven, komt een herinnering in me op, die hier wel zeer op zijn plaats is en ik u daarom niet wil onthouden.

Ik heb ds. Van Keulen wel eens horen vertellen dat ieder mens een (geestelijk) stekkerkje heeft. Bij God is ons stopcontact.

Wanneer in Christus het contact met God wordt hersteld, kan de heilige Geest daar door heen stromen en zo die lege plek in ons vullen. Velen lopen echter met hun stekkerkje zoekend rond en proberen andere contacten uit.

De New Age-stroming heeft voor hen ook een antwoord: je eigen neusgaten. Het voert te ver hier verder in te gaan op de rijkdom van dit beeld van ds. Van Keulen.

De kern moge duidelijk zijn. Er is maar één Bron waar ons stekkerkje in past, willen we als mens tot ons recht komen. Psalm 36:10 formuleert het

anders: „Want bij U is de bron des levens, in uw licht zien wij het licht.”

Na deze lange aanloop wil ik nu ingaan op de inhoud van het boek. Het stelt als roman niet veel voor. Eigenlijk is het meer de filosofie van Redfield, die in romanvorm is gegoten. In Peru is een manuscript gevonden, dat dateert van 600 voor Christus en waarin een grootscheepse verandering van de menselijke samenleving in de laatste decennia van de 20ste eeuw wordt voorspeld. Het bestaat uit negen delen, die Inzichten worden genoemd, en waarvan enkele nog niet gevonden zijn.

De regering probeert onder druk van de leiding van de Rooms-katholieke kerk bekendmaking en verspreiding van dit document tegen te gaan. De hoofdpersoon krijgt deze Inzichten één voor één onder ogen, terwijl een kloppijacht van de regering aan de gang is om de laatste Inzichten te ontdekken en te vernietigen.

Dit lukt uiteraard niet en stapsgewijs wordt de lezer bekend gemaakt met de inhoud van de diverse documenten.

Dit gebeurt deels in de vorm van dialogen van de hoofdpersoon met mensen die al bekend zijn met dat document.

In de kern gaat het om een soort wedergeboorte van het bewustzijn in spirituele zin, die de menselijke cultuur diepgaand zal beïnvloeden.² Zo maakt het eerste Inzicht de mens bewust van de werking van toeval in het leven (niets gebeurt zomaar, alles heeft een zin).

Andere Inzichten gaan over een nieuwe vorm van energie, die door mensen kan worden opgebouwd en aangewend, waarmee de loop van gebeurtenissen beïnvloed kan worden. Uiteindelijk leidt het Negende Inzicht tot een mensenwereld waarin iedereen tot rust is gekomen, open staat voor elkaar en steeds meer evolueert, tot uiteindelijk de hemel op aarde wordt bereikt. Maar daarover gaat het Tiende Inzicht.³

Het komt allemaal wat mystiek over, maar dat past bij het karakter van dit soort boeken.

Kwalijker vind ik de verdraaiingen, die het boek pas echt tot een dwaallicht maken.

Het zijn Rooms-katholieke geestelijken, monniken, die worden opgevoerd

als aanhangers van deze nieuwe 'leer'. Een leer waarin de verlossing in Christus vervangen wordt door zelfverlossing.

Hoewel het om romanfiguren gaat, wordt zo de suggestie gewekt dat geestelijken deze inzichten aanvaarden als vervolmaking van het christelijk geloof.

Verder maakt de schrijver veel gebruik van psychologische inzichten. Op zich zijn die wel juist, maar door ze in te passen in zijn mystieke filosofie wekt hij, mijns inziens ten onrechte, de indruk dat hier een oorzakelijk verband ligt.

Ook dit leidt de lezer op een dwaalspoor.

Dit alles doet me denken aan de woorden van Johannes, die schrijft: „Wie is de leugenaar dan wie loochent, dat Jezus de Christus is? Dit is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent.”⁴

Ook een waarschuwing van Petrus is hier op zijn plaats: „Wordt nuchter en waakzaam. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden. Wederstaat hem, vast in het geloof, ...”⁵

Het geloofsondermijnende karakter van dit boek heeft mij geschokt, vandaar de mischien wat felle toon van dit artikel.

Laten we echter vooral niet vergeten, dat de mensen die dit boek met enthousiasme lezen, zoekers zijn. Het heeft geen zin om het tegenover hen af te kraken, zonder hen tegelijk duidelijk te maken waarom ze bij Christus beter af zijn.

Daarin ligt voor ons de uitdaging van de Celestijnse belofte.

Noten:

1. De oorspronkelijke titel luidt: *The Celestine prophecy. Celestine verwijst wellicht naar celestial (hemels)*. Het boek werd voor het eerst uitgebracht in 1993.

2. pp. 13,14

3. Aan het eind van het boek blijkt er nog een tiende Inzicht te bestaan, waar een volgend boek over gaat. Inmiddels is er ook het Celestijnse werkboek, dat moet helpen om je de inzichten ook zelf eigen te maken. In het boek wordt ook herhaaldelijk een soort missionaire oproep gedaan om anderen te vertellen van de opgedane inzichten.

4. I Johannes 2:22

5. I Petrus 5:8,9a

Kruis en Halve Maan. De Uitdaging van de Islam

Colin Chapman, **Kruis en Halve Maan; De Uitdaging van de Islam**. Buyten en Schipperheyn, Amsterdam; 320 pagina's, prijs f 38,50.

Het eerste dat opvalt, als men Colin Chapmans boek ter hand neemt, is de zeer fraaie omslag. Een kruis en een halve maan, symbool van Islam en Christelijk geloof, prijken zowel op de buitenkant als op vele pagina's van het boek. Het tweede dat opvalt is het kleine (maar wel heldere) lettertype dat ervoor garant staat dat de lezer (kwantitatief) waar voor zijn/haar geld krijgt. Het derde is de inhoud die ik graag bij lezers wil aanbevelen.

Colin Chapman is een evangelikale Anglicaan, die jaren in het Midden-Oosten heeft gewerkt, in Egypte, Libanon en Cyprus. Hij heeft als werker voor een Anglicaans zendingsgenootschap een grote schat aan kennis en inzicht opgedaan, in het omgaan met andersgelovigen en in het functioneren van de Christelijke Kerk in een situatie van moeite.

Nu hij hoofd van de opleiding van 'zijn' zending is geworden, laat hij ook keer op keer zien wat hij aan kennis en inzicht kan overdragen. Voorzover mij bekend, is dit zijn eerste boek dat ook in het Nederlands is vertaald, maar ik had, voor dit boek in mijn handen viel, vijf Engelstalige titels van zijn hand in mijn bezit; die raadpleeg ik geregeld! Chapman is kennelijk een onstuutbaar lezer die allerhande materiaal bijeenvergadert; vooral op apologetisch gebied heeft hij zeker zijn sporen verdiend.

Het complex aan vragen die onder ogen gezien moeten worden, als christenen en moslims elkaar ontmoeten, is door hem van alle kanten verkend; dit boek is een neerslag ervan. Het geeft veel (gedegen) informatie en bepleit een goede mentaliteit om 'andersgelovigen' op te zoeken. Wat de informatie betreft, wil het niet alleen 'officiële theologische posities' over en weer in kaart brengen, maar gaat het ook om de beleavingswereld van de moslims en hun (ongetwijfeld vertekende) zicht op het Christelijk geloof.

Het boek heeft alleen hierom al zijn grote verdienste, al is er langzamerhand zoveel op de markt dat men niet naar waarheid kan stellen dat je je informatie maar op één of twee plaatsen vinden kan!

Het bepleiten van het begaan de weg naar moslims is echter ook een heel wezenlijk thema van het boek; daarbij vind je niet zo gauw een andere gids van dat kaliber. Maar weinige denkers in de evangelikale Christelijke Kerk weten zoveel van de Islam en hebben Chapmans gewicht. Het doel dat hij zich stelt – om christenen te doordringen van de noodzaak studie van de Islam te maken

en, meer nog, 't aangaan van de ontmoeting met onze islamitische medeburgers – maakt dat Chapman grote voorzichtigheid t.o.v. de Islam aan de dag legt en (terecht!) deugden als nederigheid en vredelievendheid benadrukt. (Een of twee keer had hij zich van mij wat 'fermer' mogen uitspreken – bv had hij van mij mogen stellen dat Europese moslims uit Afrika of Turkije zich bij de regeringen van hun 'thuislanden' zouden moeten uitspreken voor groter ruimte voor religieuze minderheden daar. Als christenen in islamitische landen toch eens de helft van de ruimte kregen die moslims in ons midden ontvangen!) Dat is slechts een kleine opmerking bij een boek dat ik graag wil aanbevelen.

Het is geen toeval dat Herman Takken, stafwerker van stichting 'Evangelie en Moslims' een voorwoord voor het boek geschreven heeft. Zonder dat je de Stichting en dat boek kan vereenzelvigen (daarvoor zullen er vast ook wel weer 'nuanceverschillen' in opvatting zijn) meen ik dat Chapmans warm pleidooi voor bewogenheid voor en contact met moslims in ons midden op het lijf geschreven staat van die Amersfoortse stichting, waarin onze kerken participeren. Ik heb het voorrecht gehad om een aantal jaren in het bestuur van die Stichting zitting te hebben en ben van bewogenheid en van inzet van de stafwerkers, het niveau van hun geschriften en hun werk (op alle fronten) zeer onder de indruk geraakt!

Wie het boek van Chapman leest en méér wil, of wie zo'n duur boek nog niet meteen wil aanschaffen en eerst eens wil weten wat er nog meer beschikbaar is, moet dan maar eens met de werkers in Amersfoort contact opnemen.

Stichting 'Evangelie en Moslims',
Johan van Oldenbarneveltlaan 14,
3818 HB AMERSFOORT,
tel.033-4611949,
fax.033-4637093.

P.J. van Kampen, Ede

Paradijs der lage landen

Visies op vreemdelingen en vreemdelingenbeleid, dat is het thema waarmee de auteur zich bezig houdt. Het is een bundeling van een serie artikelen, die hij schreef in het Hervormd Weekblad.

Hoe paradijselijk is ons land eigenlijk wel voor de vreemdelingen in ons midden? Komen 'ze' inderdaad alleen maar uitgerekend naar ons land omdat onze regering zoveel geld uitgeeft voor het vreemdelingenbeleid? Om vervolgens genietend van een royale uitkering een comfortabel leventje te leiden in een riant opvangcentrum of als 'ze' daaraan niet genoeg hebben, zich te buiten gaan aan allerlei criminele activiteiten?

Dit soort beschouwingen, veelal ook wat in een minder directe vorm, kun je regelmatig horen en

lezen. In een uitzending van de C.D. maar ook op plaatsen en bij gelegenheden, waar je anders zou mogen verwachten.

Van der Stouw richt zich tot de kerkmensen. Ronduit schokkend vond ik de verhalen over oerdegelijke, orthodox gereformeerde mensen, die soms in bedreiglijk vrome bewoordingen er blijk van gaven niet immuun te zijn voor het 'Janmaatse' gedachtengoed.

Of de zwaar gedecoreerde verzetsstrijder uit W.O. II, die de Nazi's van toen en de asylozoekers van nu op één lijn stelt.

De schrijver put veel uit persoonlijke ervaringen, is als kind getuige geweest van het isoleren en deporteren van de Joden in ons land. Was Westerbork eigenlijk in 1939 ook al niet een opvangcentrum voor asylozoekers?

De schrijver noemt ook zaken, die bemoedigend zijn.

Waar mensen hun aanvankelijke aarzeling overwonnen en zich openstelden voor de vreemdeling, die hun pad kruiste. Om dan te ontdekken, zoals ze dat in het Groninger land zeggen: Aander lu bin ook lu.

Anders zijn ze, dat geeft ook soms problemen, de auteur verzwijgt dat niet. In de christelijke gemeente kunnen onze geloofsgenoten uit Azië en Afrika echter ook een positieve bijdrage leveren, al was het alleen maar om ons te herinneren aan ons eigen vreemdelingschap op deze aarde.

Wie niet doof wil blijven voor degenen, die 'roepen aan de poort' (Gez. 350) zou daarom dit boekje moeten lezen: zeer aanbevolen.

Gerrit van der Stouw, Paradijs der lage landen,
95 blz., f 22,50; Kok, Kampen.
ISBN 9024277744.

G.J. Oonk, Heerenveen

De vogel

Jeannette Westerkamp-Stegeman

Een vogel groeide op in een kippenhok. „Een van tweeën,” was daar het devies, „of je kakelt of je kukelt. Of je speelt de baas, of je legt eieren. Wees er als de kippen bij, anders kom je onderaan in de pikorde.”

Hoe het vogeltje ook probeerde, kakelen en kukelen kon ze niet, de baas spelen en eieren leggen evenmin. Dus ze hield haar snavel. Om niet helemaal kaal gepikt te worden, bleef ze niet enkel onhoorbaar maar ook nagenoeg onzichtbaar. Als een piepklein, bang vogeltje schuifelde ze door dat kippenhok.

Op een goede dag (ze was dan wel zo onhoorbaar en onzichtbaar mogelijk, maar ze hoorde en zag alles) kwam ze er achter dat ze vogel was. Ze ontdekte zelfs dat ze klein genoeg was om door het gaas, dat een normale kip tegenhoudt, te kruipen, en ze liep weg. Ze liep naar de vogels en werd opgevangen door een groepje Vrome Vogels die zich liefdevol over haar ontfermden.

Wat heerlijk om geen kip meer te hoeven zijn. Maar na de eerste euforie kwam ze tot een droeve ontdekking: ze was ook geen echte vogel. Vogels vliegen, vogels zingen. Ze deed haar bekje open, en zowaar, het leek meer op zingen dan het ooit op kakelen of kukelen had geleken, maar het was wel een heel zacht en eenvoudig wijsje. Vliegen ging al helemaal niet. Hoe ze ook hupte en hupte, het leek misschien op dansen, maar op vliegen leek het niet. Ze kwam eenvoudigweg niet van de grond.

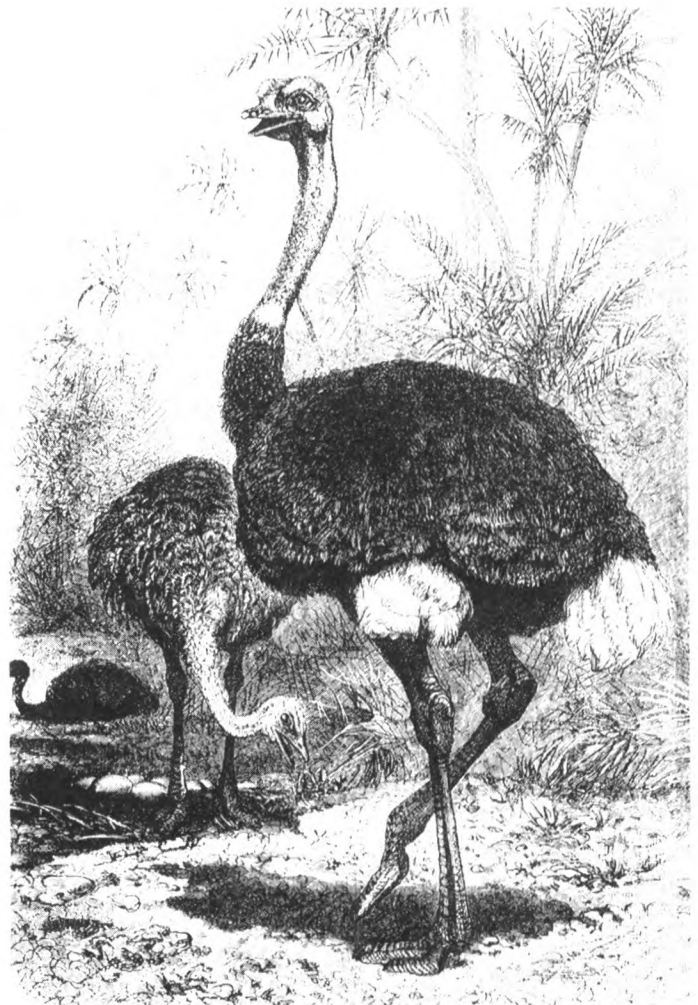
De Vrome Vogels zeiden dat het niet gaf. Het deed ze goed het vogeltje voor te zingen en te verwennen met lekkere hapjes. Ze zagen niet hoe het vogeltje snakte naar vrijheid en niet naar betutteling, naar zelfstandigheid, niet naar verwennerij.

Op een dag nam het vogeltje een kloek besluit. Ze ging in opleiding bij de Vrije Vogels. Het was een hele overwinning want die Vrije Vogels deden de gekste dingen: vals zingen, vrije val, op de kop vliegen, door de geluidsbarrière heen vliegen (of dat in

ieder geval proberen).

„Wat kom je doen?” vroegen de Vrije Vogels. „Ik wil leren vliegen en leren zingen,” zei het vogeltje vastbera-den, „maar..”, voegde ze er kleintjes aan toe, „ik ben wel bang.” „Bravo”, kwetterden de Vrije Vogels. „Bang en toch dapper. Daar kunnen we wat mee. Luister goed: Regel één: je bent een vogel, dus je kunt vliegen en zingen. Het zit in jezelf. Je hoeft het alleen maar te doen. Regel twee: ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is; dus zing niemand na. Probeer maar wat. Alles wat je kunt mag. Alles is goed, al is het vals of gevaarlijk. Een vogel is een vogel en een vogel is goed. Trek je snavel open, sla je vleugels uit. Wij roepen bravo.”

Dapper ging het bange vogeltje aan de slag. Zingen ging vrij aardig en ze kreeg al meer noten op haar zang. Vliegen bleef eng en laag bij de grond. Toen de opleiding voltooid was, leek het nog niet echt op vliegen. „Geeft niet,” zeiden de Vrije Vogels, „gewoon doorgaan met proberen en ver weg blijven bij het kippenhok. Waar was je van plan naar toe te gaan?” „Terug naar de Vrome Vogels,” zei het vogeltje in opleiding, „daar waar ik rechtstreeks uit het kippenhok een veilig plekje heb gevonden.” „Een veilig plekje ja,” zeiden de Vrije Vogels een beetje ironisch, „we weten het niet precies hoor, maar lijken die Vrome Vogels niet erg veel op kippen? Haantje op de toren, mensen die hun ei kwijt moeten. Zo bijziend als wat en altijd iets om op te broeden. Hoogvliegers zijn het ook niet. Ik zou me eens ernstig bezinnen.” Ondertussen was de opleiding afgelopen en de Vrije Vogels zwaaiden het vogeltje uit: „Dag hoor, niet bang zijn in de grote wereld,

maar wees voorzichtig met de Vromen.”

Dat deed het vogeltje en ze begon te twifelen aan de goede bedoelingen van de Vrome Vogels. Wat deed dat haantje op de toren? „Ik neem het risico niet,” zei ze dapper, „ik ga leren vliegen. Zelf. Alleen. Ik kan het wel. Ik zing niet na, ik vlieg niet mee. Ze kunnen opvliegen allemaal.” Maar al met al kwam ze maar niet van de grond en waar moest ze heen? Toen zag ze een hoge toren en kreeg een idee. Ze zou op die toren klimmen en springen. Ze was immers een vogel? Ze had het immers in zich? Ze zou het forceren: vliegen of te pletter vallen. Alles liever dan kip worden. Vliegen of te pletter vallen. Zo liep ze naar de toren.

Maar de Vrome Vogels, die haar nooit uit het oog hadden verloren, kwamen haar achterna gevlogen. „Niet doen, niet doen”, riepen ze. „Waarom niet?”, vroeg de vogel uitdagend. „Ik heb het in me, ik zal vliegen.” „Maar toch niet van die toren meteen?”, zongen de Vrome Vogels. „Alles wat kan dat mag”, zei de vogel. „Nee, nee,” tijlpten de Vrome Vogels, „wij denken toch wel een beetje anders dan de Vrije Vogels. Wij denken dat vliegen

gevaarlijk is, bloedlink. Je kunt hoog gaan en diep vallen." „Op de grond blijven dus", schamperde de vogel. „Nee," riepen de Vrome Vogels, „vliegen met een adelaar eronder. Zo hoog als de adelaar je gaan laat, zo hoog. Altijd weer terug kunnen vallen op zijn wieken." Toen werd het vogeltje echt boos. Ze sperde haar snavel wijd open en riep: „Stil, stil, stil. Ik ben geen kip, dat hebben ze me altijd goed laten voelen. Ik ben ook geen echte Vrome Vogel, ik voel het in mijn lijf. Laat me vrij, een Vrij Vrome Vogel, kan dat niet? Ik moet toch eerst zelf weten wie ik ben? Luister, ik doe een test. Als ik van de toren spring dan zijn er drie mogelijkheden: als ik een Vrome Vogel ben, dan komt de adelaar en mijn pootje zal zich aan geen steen stoten. Als ik een Vrije Vogel ben, dan zal ik vliegen. Als geen van tweeën gebeurt dan ben ik dus geen vogel en dan val ik net zo lief te plet-ter."

Zo, dat was een hele mond vol. De vrome vogels waren er even stil van. Toen zei er eentje: „Denk aan de duif in de woestijn, die sprong ook niet van de tempel." „Denk aan de duif op de ark. Die keerde terug naar de ark tot- dat ze grond onder de voeten had", zei een ander.

„Hoe denk je bovendien dat wij hebben leren vliegen? Allemaal onder begeleiding", tijlpte een derde. Het vogeltje hipte verder, sneller en sneller, maar de Vrome Vogels hielden haar vliegend makkelijk bij. „Ga nou weg," tijlpte ze boos, „jullie woorden klinken als gekakel."

Tot haar verbazing streken de Vrome Vogels onmiddellijk neer in een boom. Ze zwegen.

Het eens zo bange vogeltje hipte verder. Ze was niet bang meer. Nu kwam er een nieuw gevoel over haar. Ze was alleen. Ze was zelfs eenzaam. Door eigen keuze.

Hoog en zwart kwam de toren al dichterbij. Langs de toren keek het vogeltje recht de hemel in. In die hemel alleen blauw en wolken. Een intens verlangen overspoelde het vogeltje: een adelaar. Als ze een adelaar zou zien vliegen, zou ze volgen. Ze wist niet eens hoe een adelaar eruit zag, maar ze voelde dat ze het zou weten zodra ze hem zag. Nog een keer keek ze langs de toren omhoog en ging toen het donker binnen om de trap op te hippen. Tree voor tree. Ondertussen probeerde ze te zingen. Vreemd, hoe meer ze aan de adelaar dacht, hoe makkelijker haar dat afging.

Ex Libris

Kinderen met handicaps

Vandaag komen twee boeken aan de orde waarin we kunnen lezen over heel verschillende kinderen met heel verschillende handicaps. Het eerste boek heet: AAT, EEN VERSTANDELIJK GEHANDICAPTE OP WEG NAAR ZELF-STANDIGHEID. Het is geschreven door Anna Nederlof, de moeder van Aat.

Er is veel dat Aat niet kan. Hij is, zoals dat heet, verstandelijk gehandicapt. Maar... het blijkt dat Aat toch veel meer kan dan verwacht werd, als hij maar op de goede manier begeleid wordt en vooral: als zijn interesse gewekt is. Zijn moeder heeft beschreven hoe Aat zich heeft ontwikkeld tot iemand die een toekomst voor zich heeft in de wereld van theater en film. Het resultaat is een boek dat mijns inziens een warme belangstelling verdient. Ik heb bewondering voor al die mensen die Aat met zo veel inspanning en met zo veel liefde hebben omringd en geholpen. Wat een doorzettingsvermogen is daarvoor nodig. En dat geldt ook voor Aat zelf; hij leert dat er dingen zijn die hij goed kan en hij weet zo een heel eigen plaats te bereiken te midden van zijn medemens- sen. Aanbevolen.

Omvang 118 bz. Uitgever: Ambo, Baarn. Prijs f 24,90.

KADDISJ VOOR DAISY, geschreven door Simon Hammelburg, is een roman over (volwassen) kinderen van mensen die de holocaust hebben overleefd, maar die voor de rest van hun leven zo veel schade hebben opgelopen dat het hun vrijwel nooit gelukt is de opgedane ervaringen te verwerken. En elke dag weer was en is er de harde realiteit: de anderen zijn er niet meer. Kinderen groeiden op zonder andere familieleden, geen ooms en tantes, geen neven en nichten, soms zelfs geen vader en moeder, geen broer of zus.

Die kinderen hebben met hun ouders mee-geleden. De ouders hebben hun eigen bijna ondraaglijke last voor een deel ook op de schouders van hun kinderen gestapeld. Simon Hammelburg heeft geprobeerd de intense moeiten van deze kinderen te verwoorden. Kinderen met ouders op de rand van de waanzin, soms over die rand heen. De poging van de schrijver verdient alle waardering. Toch, hoe zeer het me ook spijt, ik moet het zeggen: de poging is onvoldoende geslaagd. Er komen in het boek treffende, schrijnende, passages voor, maar er zijn ook elementen die negatief werken. Ik noem het luchthartig spreken over orgasme en masturbatie. Volkomen ongeloofwaardig is blz. 49: een kind wordt – let op: ná de oorlog! – van school gestuurd 'wegens wangedrag' omdat het in de klas heeft volgehouden dat zeep van dode mensen wordt gemaakt, dat zijn opa en oma in een concentratiekamp zijn verbrand, en dat van zijn ooms en tantes zeep is gemaakt. Ik geloof absoluut niet dat ooit in Nederland een kind daarvoor van school is gestuurd!

Er komen ook nogal wat taalfouten in het boek voor. Daar zou een uitgever toch echt beter op moeten letten. Het onderwerp dat in dit boek aan de orde komt, vereist een waardiger en zorgvuldiger behandeling.

Omvang: 200 blz. Uitgever: Kok, Kampen; Prijs f 34,90

T. Hoekstra, Zwolle

In dat huis daar woont een vrouw

'Love is the Answer' (Charlotte Höglund)

In onze gemeente werden de kerstdagen van 1996 omzoomd door de geboorte van twee jongetjes en tegelijkertijd overschaduwd door de plotselinge dood van een broeder. Dat gaf aan onze gezamenlijke vieringen een heel aparte sfeer. Er waren twee kleine levens bijgekomen waar ieder met de ouders blij om was. Aan de andere kant was er zoveel verslagenheid over een plotseling afscheid. Een leven werd afgesloten wat in onze ogen nog lang niet afgesloten was.

Dat maakt dat je opeens weer ziet hoe broos het leven eigenlijk is. Je kunt er zomaar uitgenomen worden. Jijzelf met je zorgen, je plannen, je geheime zonde. Maar ook je naaste, waar je zo het één en ander mee hebt te stoeien. Als zo'n mens er nu plotseling niet meer is, dan kun je ook niets meer voor hem doen en in der eeuwigheid niets meer aan hem goedmaken. Er zit soms zoveel oud zeer tussen mensen. Futilliteiten vaak, die uitgroeien tot volwassen problemen. Hoe en waar de moeilijkheden begonnen zijn weet niemand meer, maar de weg naar elkaar is geblokkeerd. Was er nu maar één die de eerste stap kon zetten naar de ander toe. Want vaak doorbreekt een klein gebaar de inmiddels hoogopgetrokken muur. In een preek zei iemand laatst: de grootste zonde van een mens is zijn hoogmoed. En dat is een ontstellende waarheid. Zelfhandhaving, frontje, eigendunk. Ik kijk nu alleen even naar mezelf. Hoogmoed maakt scheiding tussen mij en mijn naaste. Ik wil de minste niet zijn, ik sta op mijn strepen, voel me onrecht aangedaan, ben zijn knechtje niet. Jij beleedigt en kvetst mij, dus doe ik het ook. En we negeren elkaar, halen onze schouders op, minachten en haten elkaar tenslotte. De eerste brief van Johannes vind ik niet gemakkelijk. Ik moet altijd heel goed nadenken en nog eens overlezen wat de apostel nu precies wil zeggen. Maar wat haalt hij je verschrikkelijk overhoop als hij schrijft: „Wie zijn broeder haat, heeft hem in zijn hart eigenlijk al vermoord. En u weet dat er in het hart van een moordenaar geen plaats is voor het eeuwige leven van God.” Dus, conclusie:

Ik wil geen moordenaar zijn
en dat ben ik
als ik mijn broeder
mijn zuster haat
binnen in mij
laait soms een vuur op
zo verschrikkelijk
dat ik doden kan
daar heb je het dus
wat Johannes schrijft
en de enige remedie
tegen die zonde
is liefhebben
want dat is bevrijdend
werkelijk een wonder
liefde bevrijdt

Ytje Veeskind-Eenkhorn,
Amersfoort

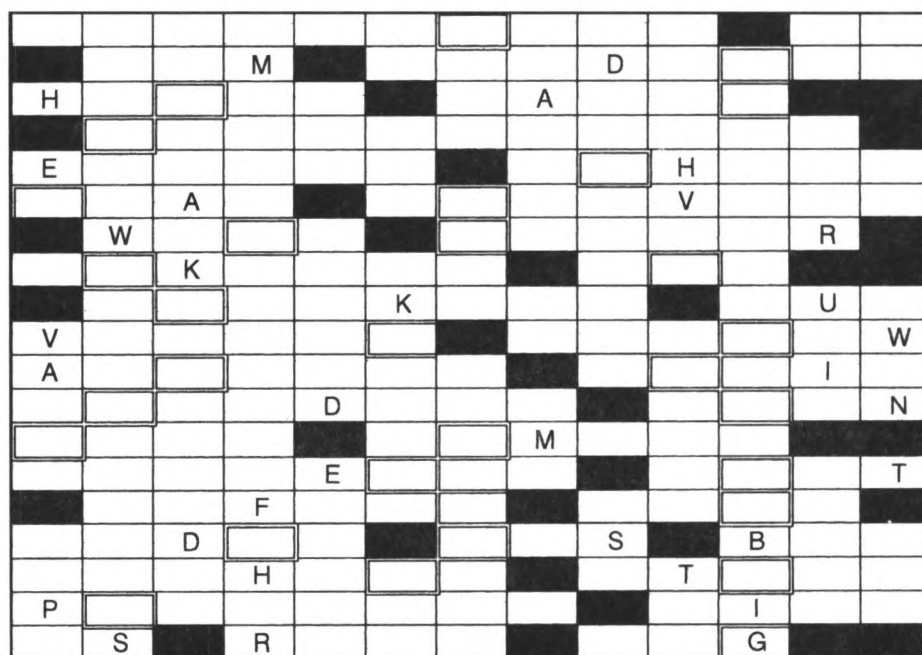
Voor de kinderen

In deze dierenpuzzel zitten 39 dieren ze moeten alleen nog op de juiste plaats gezet worden.

Een aantal letters staat al ingevuld.

In de dik omlinjende vakjes zijn nog 5 dieren.

Adder – Adelaar – Berin – Bok – Buffel – Bij – Ezelin – Geit – Gier – Haan – Hinde – Jakhals – Kameel – Kikvors – Lam – Mestkalf – Mier – Mot – Muilddier – Muilezel – Mug – Mus – Ooievaar – Os – Paard – Panter – Pelikaan – Raaf – Schaap – Sprinkhaan – Stier – Struisvogel – Veldhoen – Veulen – Vos – Wolf – Worm – Zwaluw – Zwijn

De oplossing van de vorige maal was: BEKEREN.

G. Wijkhuizen-van Vuuren

Schrijnend

Voor mij ligt een bladzijde uit de krant van 24 december 1996. Inmiddels zijn ruim veertien dagen verstreken. In die betrekkelijk korte tijd is heel veel gebeurd. De feestdagen zijn verstreken. De kerken waren overvol, vooral in de kerstnacht. Het Evangelie is gelezen en vertolkt in allerlei talen, op velerlei plaatsen. De oude liederen zijn gezongen: 'Stille nacht, heilige nacht', 'Komt allen tezamen', 'Ere zij God' en nog veel meer.

Er is veel gegeten en gedronken, althans aan deze kant van de kleine planeet, die aarde heet. Meer dan goed voor ons. Het oude jaar heeft plaatsgemaakt voor het nieuwe. Met veel lawaai. Miljoenen guldens zijn vervlogen in de lucht. Daarbij zijn, ondanks de waarschuwingen en de agressieve anti-reclame, ook weer ongelukken gebeurd, waardoor mensen voor hun leven beschadigd zijn.

Het gewone leven is hervat. Alom nemen mensen de draad weer op. Kleine en grote ruzies, die even in de schaduw kwamen te staan, laaien opnieuw op. Er wordt gelachen en gehuild, geluierd en hard gewerkt. Mensen zitten weer verbeterd achter het stuur van de auto, die hun heilig is. Ze rijden alsof hun leven ervan afhangt. In zekere zin is dat ook zo. Ze maken hun leven en dat van anderen afhankelijk van hun vermeende recht, van de voorrang die zij hebben, ten koste van alles en allen. Ik kan nog wel even doorgaan met deze kleine tijdspeegel, die op de Tweede Kerstdag geschreven wordt, maar die tamelijk goed voorspelbaar is.

Krant

Terug naar de pagina uit de krant. Het nieuws veroudert snel, maar deze dingen, waarvoor ik uw aandacht en mededogen vraag, blijven helaas pijnlijk actueel.

Ik lees een artikel over weeskinderen in Roemenië. Een verhaal dat sporen van verdriet in mijn leven trekt. Ik zie een foto, die deze ellende indringend illustreert. Een paar schamele bedden. Verveloos, dicht bij elkaar, want de ruimte is blijkbaar uiterst beperkt. Deze kinderen kosten de gemeenschap alleen maar geld, en dat artikel is schaars.

Op één van de bedden ligt een jongen wezenloos, maar dan in andere zin, naar het plafond te staren. Voor zijn

bed staat een jongen van een jaar of vijftien. Ik kan het niet goed schatten, want hij is zichtbaar gehandicapt. Hij is krom van lijf en leden. Een oude, slobberige manchester-broek wordt opgehouden door een rafelig touwtje, dat wij voor hooibalen gebruiken. Aftandse, kapotte schoenen zijn hem veel te groot. Hij heeft een etensbord in zijn hand. Met veel zorg en liefde voert hij een ander jochie, dat alleen maar een hemdje aanheeft. Ik hoor de oudste zeggen: 'hap!'

Op dezelfde pagina staat een stukje over René Diekstra, tot voor kort alom geprezen, maar nu verguisd, omdat hij het werk van anderen heeft opgenomen in zijn boeken, alsof hij het zelf bedacht heeft. Plagiaat heet deze ontucht met woorden.

Verder lees ik over een drietal jongeren, 13, 15 en 17 jaar jong, aangehouden in Enschede, verdacht van moord op een 41-jarige vrouw uit Vriezenveen. De leeftijd van de verdachten schokt de politie, zo luidt het opschrift. Wat mij vooral treft, is het schrijnende verschil tussen het verhaal en de foto van het weeshuis in Roemenië en de kerstinkopen in Duitsland. Even onder de foto wordt de drukte van onze oostburen ingeleid door de titel in kapitale letters: 'Met zijn allen vechten om cadeaupapier en plakband'. De kerstavond is vooral een familiefeest, waarop men elkaar geschenken geeft. Er wordt zwaar gegeten en gedronken.

Tussen de bedrijven door gaat men naar de kerk, want ook dat behoort bij het ritueel op deze avond. Het is dringen om een plaatsje te vinden, want er zijn meer mensen, die de avond op dezelfde wijze invullen. De geschenken zijn, net als in Nederland, groot en duur. Vandaar het gevecht om papier en plakband.

Ik schrijf een en ander niet om de heilige onschuld uit te hangen. Ook wij hebben onze kinderen wat extra's gegeven ter gelegenheid van de feestdagen. We hebben ook dingen in huis gehaald, die niet iedere dag op de tafel staan. Ik zal dus niet hoog van de toren blazen, maar de hand evenzeer in eigen boezem steken. Maar schrijnend blijft alles wel. De bittere armoede op een paar uur vliegen afstand en de overweldigende weelde in onze leefwereld. Ook dichtbij huis is het niet overal zo vrolijk en feestelijk. De armoede is dichterbij en dramatischer dan we denken.

Toch blijft dit ene blad uit de krant mij

achtervolgen, vooral in mijn gaan en staan als gelovige in deze wereld, met zoveel schrijnende tegenstellingen. Daarom vertrouw ik een aantal overwegingen toe aan dit papier om enigszins duidelijk te maken wat mij beweegt.

Als rechtzinnige christenen hebben we de brief aan de Romeinen tot op de punten en de komma's uitgepluisd. Ik zal de laatste zijn om het belang hiervan te kleineren, laat staan te minachten. Integendeel. Ik veronderstel dat we nog niet de helft van deze ontzagwekkende woorden verstaan hebben. Over de rechtvaardiging en de heiliging, over het onderling verband tussen die beide zijn bibliotheken vol geschreven. Er is en wordt eindeloos over vergaderd. Er zijn zelfs kerken door gesplitst.

Wat de apostel schrijft over Israël, met name in de hoofdstukken negen, tien en elf, hebben we nog maar minimaal ter harte en ter hand genomen. Over deze brief dus geen kwaad woord. Wel over onze omgang daarmee.

Toch dringt de gedachte zich bij mij op: als we nu eens evenveel energie hadden besteed aan de woorden van de Jacobus-brief, met zijn enorme aandacht voor de armen en de ontderden, hoe zou de kerk er dan uitzien? Welke plaats zou ze dan in deze wereld innemen? Waar zouden haar prioriteiten dan liggen? Ik laad de verdenking op mij, als zou ik de weerbarstige werkelijkheid van onze samenleving met enkele volzinnen kunnen veranderen.

Ik ben uiterst beducht voor iedere vorm van versimpeling. Het stadium van bellen blazen heb ik al geruime tijd achter de rug. Als de kerk, waarin ik een stukje verantwoordelijkheid wil meedragen, niet een gezaghebbend, bevrijdend woord spreekt, wie zal het dan wel doen? Ook dit is een schrijnende kwestie.

Dit is het eerste deel van een indrukwekkend hoofdartikel, dat Dr. G.W. Marchal te Beekbergen in het: 'HERVORMD WEEKBLAD' d.d. 9 januari 1997 schreef. Men heeft gesteld, dat een goede prediker moet hebben: Schriftkennis, wereldkennis, mensenkennis en zelfkennis. De waarheid van dit oude woord doet nog steeds opgeld.

Overigens geldt het gememoreerde niet alleen voor de predikers van het evangelie. Iedere christen moet zich daardoor aangesproken voelen. Wij moeten ons allen bewust zijn, dat wij midden in deze tijd staan en zo onze

betrokkenheid op de komst van Gods Koninkrijk hebben te beleven. Inderdaad is de wereld vol van schrijnende tegenstellingen.

Elke dag golft de ellende via de beeldbuis je huiskamer binnen. Soms wend ik bij het kijken naar het journaal mijn blik af. Je voelt je zo machteloos. Maar de dagelijkse gebeurtenissen mogen ons niet verleiden tot een ver-slapping in onze gebedsactiviteit. Want het gebed is niet ten onrechte eens door iemand betiteld als de macht der machtelozen!

Enschede, O. Mooiweer

NGK Nunspeet

Preekvoorziening: mevr. P.H. Korving, Oenenburgweg 67, 8072 GH Nunspeet, tel. 0341 251885

Overig nieuws

Ned. Gereformeerde Studentenconferentie

Vrijdag 31 januari en zaterdag 1 februari vindt de derde Nederlands Gereformeerde Studentenconferentie plaats. Locatie: De Wittenberg in Zeist. Kosten: dertig gulden, op de conferentie te voldoen. Het thema is *radicaliteit*, inleiding door ds F. Gerkema uit Groningen. Workshops: Olga Berg, ds Gerkema en Dick Stellingwerf. Nadere inlichtingen: Machteld Bottinga, tel. 071 5142972.

Pastoraal medewerker in Rotterdam

In de NGK/CGK Wijkgemeente Rotterdam-Alexanderpolder is besloten tot het aanstellen van een pastoraal medewerker.

De groei van de gemeente, het aantal bewerkelijke adressen en het feit dat een tweede predikant (nog) niet haalbaar is hebben tot die beslissing geleid.

Gemeentelid br J. Hordijk is door de kerkeraad als zodanig benoemd voor de periode van drie jaar en zal niet als ouderling worden bevestigd maar specifiek met genoemde taak worden belast.

Studieverlof ds Biewenga

Ds M.H.T. Biewenga te Emmeloord heeft van zijn kerkeraad met ingang van januari 1997 drie maanden studieverlof ontvangen.

Contact tussen Zwolle II en Tigau

De Nederlands Gereformeerde Kerk van Zwolle II heeft al een aantal jaren contact met de Hongaars Gereformeerde Kerk in Tigau, een dorp in Transsylvanië, Roemenië. Ds Istvan Farago is daar voorganger. Naast directe hulpverlening wordt er ook aan structurele verbeteringen gewerkt en al deze activiteiten hebben geleid tot een intensief contact tussen de beide kerkelijke gemeenten. Tigau is een klein dorp, gericht op landbouw en veeteelt. De bewoners leven nogal verspreid en bovendien zijn er relatief nogal wat bejaarden en zieken die maar moeilijk de zondagse erediensten kunnen bezoeken. Ook zijn de 'wegen' in en rondom het dorp vaak onbegaanbaar.

Ds Farago bedient daarom regelmatig

het Avondmaal in de huizen en neemt daarvoor het avondmaalstel uit de kerk mee. Hij zou echter erg geholpen zijn als hij voor dat doel een klein formaat beker en schaal tot zijn beschikking zou hebben. Ook een eenvoudige kelk en een doosje om het brood te kunnen meenemen zou heel wat problemen oplossen. En u begrijpt het: geld om een dergelijk stel te laten maken heeft de gemeente in Tigau niet.

De Zwolse Oost Europa Commissie richt dan ook een verzoek tot de landelijke kerken om eens na te gaan of er een dergelijk stel beschikbaar is dat momenteel niet wordt gebruikt. Natuurlijk geldt dit verzoek ook voor individuele kerkleden die mogelijk een oplossing weten. Reacties graag naar de Oost Europa Commissie, t.a.v. de heer R. Stamhuis, Snavel van Emekamp 35, 8014 CW in Zwolle. Bellen of faxen kan ook: tel. 038 4601671 of fax 038 4600375.

COGG vergadert in Haarlem

Het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte belegt op 21 februari een regionale bijeenkomst in de Gereformeerde Pelgrimkerk, Stephensonstraat/hoek Pijlslaan. Er wordt om kwart voor acht begonnen.

Familie Van der Deijl naar Libanon

Midden 1996 benoemde het bestuur van de Geref. Zendingsbond de familie Van der Deijl tot zendingsarbeiders voor Libanon.

Na een voorbereidende cursus aan het Hendrik Kraemer Instituut (HKI) heeft zondag 12 januari jl de uitzending plaatsgevonden in een dienst van de Nederlands Gereformeerde Kerk in Wageningen. Drs Pieter van Kampen is in deze dienst voorgegaan, de uitzending werd verricht door ds J. Kommers, voorzitter van de Sectie Midden-Oosten van de GZB.

Willem en Emma van der Deijl hopen, na een periode van taalstudie in Amman, te gaan lesgeven aan de christelijke middelbare school in Zahleh, Libanon.

Naast het lesgeven zullen ze zich gaan bezighouden met toerustingswerk onder jongeren en docenten, dit in samenwerking met de Presbyteriaanse Evangelische Kerk van Libanon en Syrië. De christelijke scholen zijn plaatsen, waar grote aantallen kinderen niet alleen goed onderwijs krijgen maar ook het Evangelie horen. De leerlingen komen zowel uit christelijke als moslim-gezinnen.

Kerknieuws

Beroepen/Intrede/Afscheid

Beroepen: door Zoetermeer: ds E.A. Mouissie, wonende te Hoogland.

Afscheid: op 16 februari van Sliedrecht: ds W. Borgdorff wegens vertrek naar Enschede-Noord.

Intrede: op 2 maart te Enschede-Noord: ds W. Borgdorff van Sliedrecht na bevestigd te zijn door ds J.J. de Jonge van Hengelo; op 27 april te Wezep: ds W. van Dijk van Hattem.

Adressen

NGK Maastricht

Scriba: mevr. T.P. Mast-Schat, Mockeborg 14, 6228 CR Maastricht, tel. 043 3612993

NGK Heemstede/Haarlem

Scriba: mevr. A. Meijers-Hennink, Wilbrinksbos 51, 2134 HP Hoofddorp, tel. 023 5634599

„Want we zijn er zeker van dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid die over ons geopenbaard zal worden.”

Op 11 januari is uit ons midden weggenomen

AAT VAN SCHIJNDEL

Bijna 25 jaar lang heeft hij onze gemeente trouw en nauwgezet gediend als scriba. Daarvoor zijn we de HERE dankbaar. Met zijn historisch besef leverde hij zijn eigen karakteristieke inbreng. In onze gebeden gedenken we zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen, die met een grote leegte achterblijven.

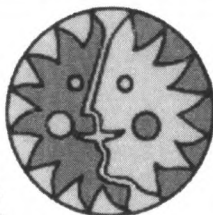
Kerkenraad en gemeente van de
Nederlands Gereformeerde Kerk
te Den Helder

Vakantie Frankrijk Zomer 1997

Wanneer je houdt van een afwisselende vakantie met veel bezienswaardigheden, zon, zee, strand en een aantal mooie wandelingen, dan is deze vakantie echt iets voor jou.

We gaan van 21 juli t/m 2 augustus, reizen per negenpersoons busje (maximaal 9 deelnemers) en kamperen op een mooie camping aan de Côte d'Azur. Deelname staat open voor jongeren van 23 tot ongeveer 35 jaar.

De kosten bedragen f 1295. Vraag direct een reisbeschrijving en inschrijfformulier aan bij Nico Hollestelle, Brouwerij 19, 3621 AD Breukelen, tel. 0346-250253 of 033-2997721 (werk)

EH-Basisjaar

Veel leuke lui!

De Bijbel
staat
centraal

Prima
bieb

Het jaar van je leven!

Wil je gaan studeren aan Hogeschool of Universiteit? Doe dan eerst het Basisjaar van de Evangelische Hogeschool. Het jaar van je leven, waar principiële en wetenschappelijke vorming en praktische vaardigheden elkaar afwisselen. Zodat jij beter bent voorbereid op de vervolgstudie van je keuze. Interesse? Vraag dan nu de uitgebreide studiegids aan. Je krijgt 'm per omgaande thuis!

Bon voor studiegids

Ik wil graag meer weten over het EH-Basisjaar. Stuur mij de infogids.

Naam: _____

Adres: _____

Pc en plaats: _____

Bon opsturen naar: Antwoordnummer 151, 3800 VB Amersfoort

ngi

STICHTING
NEDERLANDS
GEREFORMEERD
JEUGDWERK

Wonen in een kraakpand

De laatste brochure van het NGJ is geen verhandeling over kraken: een maatschappelijk verschijnsel dat inmiddels de krant niet meer haalt. Het is veel actueler: als Christenen wonen we in een wereld waar we niet in thuishoren!

We leven in een wereld die (of een werelddeel dat) steeds verder van Christus af staat. Daardoor krijgen we te maken met veel zaken waar we niet zomaar in mee kunnen gaan. Zaken als occultisme, reïncarnatie en abortus. Moderne afgodendienst, bijvoorbeeld in materialisme, is een andere omschrijving voor wat er gebeurt in de wereld om ons heen.

Gebruik deze nieuwe brochure bij het bestuderen van onze plaats in de wereld! Doordat er vragen aan zijn toegevoegd is het uitstekend voorbereidingsmateriaal voor verenigings-avonden. De brochure kost f 7,50 per stuk.

Bestelling &
informatie:

Joke Vos-Niewold
Wittgensteinlaan 347
1062 KJ Amsterdam

Tel.: 020-6153770

